

Rotningen framover. Vi skal først se litt på produksjonen og behovsdelning en for krigen. For planteproduktene svarte avlingene noenlunde til behovet bortsett fra korn, hvorav vi hadde stor import. Av foredlingsprodukter ble det produsert av slakt og egg, det som gikk utenlands. Av den melk som ble tilført marinerne ble først konsumbehovet dekket, dernest ble det laget så mye ost som markedet kunne ta mot, og resten ble opparbeidet til smør. Alt dette smør fant ikke direkte avsetning, og ble derfor for en stor del tvangsinnbrudet i margarinen, idet eksport ville medføre for stort tap. Innbruket av smørstøtten steg stadig, like før krigen var den oppe i 30.

Iver i smørblendingen var lite populær, og man søkte derfor å begrense melkeproduksjonen en del ved å legge avgift på kraftforet, da den store økning i melkeproduksjonen i første rekke skyldtes stor kraftforimport. Avgiften ble imidlertid ikke av den størrelse at den svarte til sin hensikt.

Etter krigen må man regne med å få de samme problemene igjen. Teknikken er gått videre frem, og jordbrukets økonomiske basis er styrket. Dette vil føre til en rask økning i produksjonen. Spørsmålet blir da om man skal foreta en effektiv nedskjæring av kraftforimporten, eller om forbruket av margarin skal skjæres ned til fordel for smør. En av delene - eller begge - vil bli nødvendig om man skal kunne holde grunnlagende priser på jordbruksvarer, for å få gjennomført de tiltak som er nødvendige, må man bygge på våre økonomiske landbruksorganisasjoner og søke å få dem videre utbygget. Den sentrale må staten erkjenne sitt ansvar overfor såvel forbruker som produsent og gripe regulerende inn der dette er nødvendig.

- 0 -

Fra hjemmefrontens ledelse: Til bøndene.

Ernærings situasjonen har stadig forverret seg for det store flertall av folket og er nå med mangel på poteter blitt kritisk. Det gjelder derfor at folket potetforsyning sikres og det straks potetene tas opp. Sørg derfor for at alle anvisninger til det sivile forbruk blir omgående eksponert. Jo raskere potetene kan komme frem til forbrukerne desto sikrere og bedre. Alle bør og mulig få det de har rett til.

Sørg videre for betryggende legning og sikkerhet for det kvantum dere skal ha til dekkning av eget forbruk og til settepoteter. Gode frostfrie jordhuler som er høvelig ventilert er et godt, brukbart legningssted.

Potetvlingen er i år liten og derfor skal først og fremst det alminnelige sivile forbruk og settepotetkvantumet dekkes og sikres.

- 0 -

Fra hjemmefrontledelsens bondegruppe: Svartebørs.

Vi har tidligere flere ganger advart de bønder som agrer med sine produkter. Den ager er en forbrytelse og den skader den norske bondestand sterkt ved å men de andre befolkningslag å opparbeide en motvilje mot bonden. Vi blir ikke lengre bare stående ved advarsler, men sørger for at disse agerkerler blir notert for å dra dem til ansvar etter krigen. Dette blir besøgt av representanter for det store flertall av bønder som ikke driver med svartebørs og som er fullt klar over de skjebnsvangre følger denne svartebørsvirksomhet kan få for den norske bondestand i fremtiden, selvom disse agerkerler bare utgjør et lite mindretall.

Du børde som driver denne avskyelige agring, har ingen akseptable unnskyldninger for din handling. Du vet godt at salg utenom rasjoneringen bare kan forsvares når dette skjer til de vanskeligste stillede deler av befolkningen som en ren hjelpeaksjon, og du vet godt hva du med rimelighet må ha for varene for å dekke produksjonskostningene. Tar du mer er du en forbryter som vil i det samlete bondestands interesse skal vite å ramme i sin tid. Du plikter å vite at når du har basert din jordbruksdrift på å selge en vesentlig del av dine produkter utenom rasjoneringen for å oppnå en god fortjeneste, da har du på denne måten tilvendt deg en kapital som ikke er din og som samfunnet etter krigen ikke bare har rett til, men også plikter til å inndra. Din avsetning utenom rasjoneringen skal bare være en hjelpeaksjon. Det gir deg selvrespekt og et godt ordme. Driver du det for vinstens skyld, er du ute i sumpen og ikke vård ravnnet norsk bonde. En

dag henger du også gjerne nede ved en tysk leirplass og selger dine varer til fienden. Da er du blitt en uforfalsket landsforræder. Hold derfor opp med din agring.

Flertallet av de norske bønder forakter de som agrer med matvarer, ikke gyldig, enten det er bønder, handelsmenn eller andre. De forakter også den store flokk som tråler bygdene og kjøper praktisk talt til hvilken som helst pris. Men er klar over at disse og de som agrer er jævbyrdige forbrytere. Disse oppkjøpere er vanskeligere å få notert, men også dette skjer for å få et raslig oppgjør. Mange driver som oppkjøpere for fienden og for den svartebørs som betjener seg av tjuveslakterne.

Bønder, sett en stopper for dette vesen! Noter den som driver med ager og den som frister med den høye betaling. Gi dem den behandling de fortjener. Det er det gode forhold mellom land og by som står på spill. Derfor vil vi også feste oppmerksomheten ved at vi bønder skal effektivt bekjempe det norske utbredte misbruk fra handelsmanns side ved å forlange å få kjøpt våre produkter utenom rasjoneringen for å selge bonden varer, mot alminnelig anvisning. Dette blir, så merkelig det kan høres, også lagt bonden til last i det alminnelige ordme: Man kan nemlig ved hjelp av sine produkter skaffe seg slike varer som det alminnelige folk ikke kan oppdrive.

Bønder, bekjemp svartebørsen, men hjelp der dere kan og det trengs!

- 0 -

Kanonfabrikken ved Kongsberg våpenfabrikk har i den senere tid arbeidet for fullt for "die Wehrmacht", som hadde etablert et solid vakt hold ved denne fabrikk. For en uke siden overtok imidlertid en styrke av norske Waffen S.S. vakt holdet. Ved overtagelsen holdt sjefen for denne styrke en liten tale med følgende avslutning: "Vi overtar vakt holdet her etter våre tyske kamerater. Og jeg vil bare si at vi nok skal holde like god vakt som tyskerne. Salenge vi står vakt rundt denne fabrikk skal ingen fordrømt sabotør, - om han så er Gud eller faen sjøl, - komme inn her".

Natt til søndag 17/9 kom det likevel noen inn der. Kl. 02,00 denne natt gikk den store maskinhal i luften ved en eksplosjon så kraftig at hele Kongsberg rystet. Kl. 02,10 og 02,30 inntraff to nye eksplosjoner som tilintetgjorde henholdsvis en 15 cm. feltkanon, som dagen før var ferdig reparert og et batteri Bofors luftvernkanoner. Såvel vaktstyrken som den lokale tyske garnison ble grepet av vill panikk da den første eksplosjonen gikk. Den tyske kommandant slo øyeblikkelig fast at det var invasjon.

Om morgenen ankom Gestapo med sabotasjeeksperter til Kongsberg. De slo meget hurtig fast at sabotørene hadde utført en utrolig jobb. Noe holdbart spor har de imidlertid ikke funnet. - Vi kan hjelpe dem litt på vei. Jobben ble utført av tre uniformerte menn. Norske Commandos. - De eneste tyskerne har funnet å kunne arrestere er vaktstyrken fra norske Waffen S.S. som skulle beskytte fabrikk.

Jobbens resultat var en absolutt suksess. - Kanonfabrikken er satt ut av spillet - i allfall for krigens varighet. Et Bofors luftvern batteri og en 15 cm. feltkanon tilintetgjort. Det er all mulig grunn til å være fornøyd med hjemmefrontens kommunikasjon for søndag 17/9: "en fiendtlig kanonfabrikk tilintetgjort...." Vel blåst. - 0 -

Ved en aksjon mot et bensinlager på Hønefosskanten løste sabotørene sin vanskelige oppgave med særlig eleganse. 6 menn fra Wehrmacht var forlagt ved tankene. To og to gikk vakt sammen. De en av soldatene skulle hente avtøsing ble hen lydløst overmannet og i en fart avkladd. En av sabotørene gikk så i tysk uniform inn i vaktstuen og "holdt opp" de fire derinne før de kom seg av overraskelsen. De 4 ble også avkladd og sabotørene begav seg ut i lånte uniformer for "avlitte" sistemann. En forbi passerende kunne deretter konstatere at tyske soldater ødela lagert. Resultatet var 76 000 liter bensin ødelagt og 6 tyske uniformer kapret. - Natt til lørdag for 14. dager siden ble det foretatt "lyveri" av ca. 12 000 kg. sprengstoff på Hønefosskanten. Det stedlige polit hadde mistenke til en bil, hvis signalment gikk øyeblikkelig. Bl.a. ble det etablert vakt hold ved Sandvika. Hit kom bilen kjørende men vaktene greide ikke å stoppe bilen som kjørte tvers gjennom sperringene. - Det ble erklært unntakstilstand på Hønefoss, og flere nordmenn ble uten videre skutt ned på gaten.

UKEN SOM GIKK (5. - 11. okt.)

På vestfronten samler interessen seg fortsatt om operasjonene på nordflanken, og da særlig om de to tyngdepunkter Aachen og Nijmegen-avsnittet. Ved Nijmegen-Arnhem har selve kampvirksomheten riktignok ikke vært så bemerkelsesverdig i det siste, men mange tegn tyder på at det her foregår en ganske kraftig oppladning. Det er også interessant å legge merke til at det i dette avsnitt har funnet sted en kraftforskyvning nordover, idet amerikanske tropper har overtatt den sørlige del av britenes sektor, hvilket vil si at britene får til disposisjon større styrker enn tidligere pr. frontkilometer. Alt tyder på at planen om et gjennombrudd over Lek mot den vestfalske slette ikke er oppgitt, selvom det første forsøk ved Arnhem ikke førte fram.

I nær operativ sammenheng med foreberedelsene i Nijmegen-avsnittet må man se amerikanernes voldsomme offensive virksomhet ved Aachen, og det er meget som taler for at de to sektorer vil komme til å spille en liknende rolle som Caen-St. Lo i Normandie slagets første fase, bare det at det denne gang er vel så sannsynlig at det blir amerikanerne ved Aachen som har fått seg tildele den oppgave å bli den "arbeidende fløy", som når øyeblikket er inne gjør gjennombruddet og foretar omfattningen av fiendens flanke.

Den amerikanske 1. arme har i ukens løp oppnådd betydelige resultater tross det desperate tyske forsvar i Aachen-avsnittet. En rekke landsbyer som Merkstein, Alsdorf, Blumerts og Heselmer er erobret, og det ser ut til at man har kunnet gjøre et dypt innbrudd, om ikke et gjennombrudd av Vestvollens hovedverker i dette avsnitt. Selve byen Aachen er blitt gjenstand for en dobbelt omfatning, og den 10. okt. lukket knipetangens kjeper seg definitivt om byen. Kommandanten fikk et ultimatum, hvis tidsfrist utløp den 11. om formiddagen; han fikk valget mellom å kapitulere eller å få byen utsløttet. Oppfordringen til å kapitulere ble avslått, og et voldsomt konsentrisk artilleriild og et nytt luftbombardement satte inn, samtidig som det en gatekamper i forstedene, hvor amerikanerne bl.a. sender inn mot tyskerne sporvognen fulllastet med sprengstoff.

Den britiske korridor gjennom Nederland er ytterligere utvidet mot øst og vest (i retning av Hertogenbusch og Tilburg, som engelskmennene står 4 km fra). Størst interesse knytter det seg imidlertid til kanadiernes bestrevelser for å rense Scheldemunningen, slik at de allierte kan ta i bruk Antwerpens store, intakte havn. De kanadiske bruodder på nordbredden av Leppoldkanalen er forenet til en sammenhengende front hvor det øves et økende press på tyskerne, som dessuten er blitt angrepet i ryggen ved en kanadisk landgang den 9. okt. på Scheldemunningens sørbred, 8 km vest for Terneuzen. Nordenfor munningen er kanadiere rykket frem til det smale eid som forbinder halvøya Beveland med fastlandet og står like foran Bergen og Zoon. Samtidig representerer oversvømmelsene på Walcheren og kraftige luftangrep der et økende press på de tyske styrker. Alt i alt befinner det seg i traktene om Scheldemunningen ca. 30 000 tyskere, hvis retrettveier til lands er fullstendig avskåret og hvis muligheter for evakuering sjøveien er høyst problematiske. Tyskerne yter imidlertid ennå en forbitret motstand, fullt klar over den strategiske betydning av Antwerpens havn.

I Moselle-avsnittet har den 3. amerikanske armé hatt en del framgang mellom Metz og Nancy, men den ventede store høstoffsensiv er ennå ikke kommet igang for alvor her. Forøvrig er vestfronten f.t. preget av den voldsomme opprykning av tyskenes fremme og bakre linjer gjennom luftbombardementet i hittil uhørt målestøkk (se nedenfor).

Østfronten er preget av en meget livlig og vellykket aktivitet på fløyene, i Baltikum og Ungarn. Etter opprensningen i Estland satte russerne igang en storstilet offensiv over hele fronten i Latvia og Litauen, og kunne den 9 okt. melde om et avgjørende gjennombrudd. Det synes senere å ha utviklet seg til en fullstendig katastrofe for det tyske forsvar, idet den røde ar-

me har brutt igjennom til Østersjøen både nord og sør for Memel, bl.a. ved Kurlaches Haff, 12 km fra den østprøviske grense. Lengre sørøst står russerne 30 km fra Tilsit, og i nord rettes det voldsomme angrep mot Libau og Riga, likesom landgangen på Ösel har ført til meget vesentlige resultater. Slik stillingen er nå, befinner de tyske baltiske armeer seg i en overordentlig utsatt stilling, avskåret som de er fra sin landverts forbindelse med hjemlandet. Det dreier seg om i alt 150 000 mann som er henvist til en høyst usikker evakuering sjøveien, med få brukbare havner, knapp tonnasje og utsatt for den russiske østersjøflåtes angrep.

I Ungarn har den russiske frammars i det siste ikke vært mindre sensasjonell. Over bred front har det funnet sted et gjennombrudd av de tysk-ungarske stillinger, og et støt fra Oradea Mare (Grosswardein)-avsnittet over Szolnok har ført russerne fram til vestbredden av Tisza (Theiss) og til et punkt bare 80 km fra Budapest. Lengre nord står russerne ved Debrecen, hvis jernbaneforbindelse med hovedstaden er avbrutt, og i sør støter de fram over Szeged. Alt tyder på at vi nå er vitne til et fullstendig sammenbrudd av forsvarer i Ungarn, og en utvikling i likhet med den som fant sted i Romania i august ville ikke overraske. Situasjonen virker særlig truende for tyskerne når man tar med i betraktning den store partisannæring i Sloveki og det russiske trykk her gjennom passene i Beskidene. Sammen representerer de to offensiver en regulær, veldig knipetang-operasjon mot Ungarn og Slovakia, og et tysk sammenbrudd her kan snart få overordentlig vidtrekkende følger, idet det åpner veien for russerne til Østerrike og "den böhmiske bastion", strategiske posisjoner av avgjørende betydning under sluttkampen mot Tyskland.

I Jugoslavia har russerne og Titos styrker hatt ytterligere framgang under offensiven mot Beograd, som behersker tyskernes viktigste retrettlinje fra Balkan. Angriperne står nå bare 14 km fra den jugoslaviske hovedstad, og jernbanene Niš-Beograd og Beograd-Budapest er avskåret. De ca. 20 tyske Balkan-divisjoners muligheter for å ta seg tilbake til de tyske hovedstyrker må etter dette - og etter utviklingen i Ungarn - ansees som meget ringe.

I Hellas og Albania har det funnet sted en britisk landgang av større dimensjoner. Patras, Nauplion og Korinth er besatt, det samme gjelder en rekke av øyene.

I Finland fortsetter kampene mellom tyskere og finner i nord. Tyskerne gjorde et forsøk på å ta tilbake Tornå og Keul, men begge byer er nå fast i finnes hender, og framrykningen fortsetter mot tyskernes hovedbasis i Rovaniemi.

For Norges strategiske stilling har Finlands kapitulasjon fått stor betydning. Man regner at det fra før av befant seg tyske styrker i Norge på til sammen ca. 200 000 mann. Til dem kommer ca. 100 000 mann, hvis eneste retrettvei går gjennom Norge, likesom det er ca. 25 000 tyske sivile og vel 50 000 krigsfanger i Norge. Det er naturligvis et viktig mål for de allierte å hindre disse styrker eller noe vesentlig del av dem å komme tilbake til Tyskland og nyttiggjøres i forsvarer der. Det er bakgrunnen for den advarelsen den allierte overkommende sendte ut den 11. okt. om at alle fartøyer som går i norske farvann, uansett størrelse og art, vil bli angrepet. Hensikten er å lamslå all sjøverts trafikk i disse farvann, idet man under de rådende tonnasje forhold må regne med at en ganske vesentlig del av fartøyene går i tysk interesse, og det er praktisk umulig å skjelve mellom fisketåter, fartøyer i tysk eller norsk fart osv. Det er klart at dette skritt vil kunne få meget fölelige følger for vår forsynings situasjon. Det minner igen om at vi er inne i krigens alvorlige slutt fase, som kan komme til å krøve ofre av alle, stridende som ikke-stridende.

På det politiske område knytter interessen seg først og fremst til Churchill's og Idens besøk i Moskva som ble medt den 10. okt. Forhandlingene

dreier seg bl.a. om den avsluttende offensiv mot Tyskland, om det polsk-russiske spørsmål og om forholdene på Balkan, hvor vestallierte og russiske tropper snart vil møtes. Fra konferansen i Dumbarton Oaks (U.S.), hvor de fire stormaktene har forhandlet om etterkrigstidens sikkerhetssystem, er det sendt ut en meddelelse om de foreløpige planer for en organisasjon som skal erstatte Folkeforbundet. Vi skal senere komme nærmere tilbake til den Krigen i Luften: Uken åpnet med den største all. luftaktivitet siden krigen begynte; under vedholdende og kraftige angrep, dag og natt, ble det i løpet av 60 timer (mellom torsdag og lørdag) kastet ned 30 000 tonn bomber mot Tyskland. I løpet av de 24 timer som gikk ut lørdag kveld angrep over: 8000 all. fly Tyskland og tyske mål. 4800 tunge bombefly ledsaget av 2000 jagere var over Tyskland i samme tidsrom og ytterligere 2000 maskiner støttet operasjonene i Holland. De all. styrker angriper fra England, Frankrike, Italia og Russland, og de oppnår derved en effektiv splittelse av det tyske jagerforsvar. Luftwaffe har ikke nok jagere til å holde de all. messer anfall borte og kan ikke engang begrense dem. Tyskerne kan heller ikke sette sin lit til været, da de all. bombeflys instrumetrikker også tillater bombing fra stor høyde i usiktbart vær. Hvert angrep skjer over et ganske kort tidsrom, og dette gjør bombingene mer effektivt enn et artilleribombardement. Ved siden av den konsentrerte bombing av industri- og transportmål merker vi oss den spesielle teknikk RAF har utviklet i ødeleggelse av demninger og diker. I forrige uke tørrla de engelske flygere mange kilometer av Dortmund-Ems-kanalen, og i denne uken har en ny Möhne-katastrofe rammet Tysklands vannveier ved sprengningen av de store dammer i øvre Rhinen ved Kembs, n.v. for Basel. Den betydningsfulle og varige virkning som ødeleggelsen av disse reguleringsdammer får for Tysklands samferdsel er uoverskuelig, og disse resultater oppnås ved innsats av ganske små styrker. Ved Kembs ble således dammen ødelagt av 13 Lancasterfly uten tap. Øya Walcheren som har en strategisk viktig beliggenhet ved innløpet til Antwerpen, har RAF også delvis satt under vann ved å bombe dikene rundt øya. Det britiske flyvåpen har i denne uke meddelt at RAF siden krigens begynnelse ialt har kastet 600 000 tonn bomber, hvorav 300 000 tonn mot Tyskland. Av disse er 120 000 tonn kastet i l. halvår 1944. Mange beregninger er gjort om hvor lenge tyskernes krigsindustri og samferdselssystem kan tåle den allierte bombing uten å bryte sammen og hvor lenge det tyske folks moral vil holde. Det har vært hevdet at dersom de allierte kunne legge 60 større tyske byer i grus, ville tyskerne bli nødt til å strekke våpen. Med den nåværende takt i bombingene er det meget som taler for at dette mål kan nås før.

Ukens statistikk: Okt. 5. Under nattangrep mot Vesttyskland ødelegger RAF 47 lokomotiver, 414 jernbanevogner og bryter jernbanelinjer på 66 steder; mineutlegging bl.a. i Ostfjorden, 4 fly savnes, 1000 tunge am. bombefly med sterk jager eskorte angriper jernbanemål i Köln og Rheine og flyplasser ved Haindorf, Faderborg, Lippstadt og Münster-Löddenheide i Rhinland, 2 tyske jagere viste seg og ble skutt ned, 14 tyske jagere ødelagt på bakken 13 bombere + 5 jagere savnes. Am. Liberators angriper igjen oljecontrôle Balik Papan på Nederlands Borneo, 40 jap. Zero jagere går opp til forsvar, 19 skutt ned, am. tap 7 bombefly. Okt. 6. Store RAF bombestyrker kaster om natten 350 000 brannbomber + 2 rtonns sprengbomber mot jernbaneknutepunktet Saarbrücken, store branner, andre br. fly mot mål i Vesttyskland & Berlin, Rheinland oljeraffinerier i Harburg og flyplasser ved Hamburg og sjøflybasis i Pommern hvor 39 sjøfly ble ødelagt. Over Berlin 100 tyske jagere opp, ellers ingen jagermotstand, 20 tyske jagere skutt ned, 19 am. bombere + 10 jagere savnes. RAF angriper med tunge bombefly og jagere synt, oljeanlegg i Ruhr, 13 br. Lancasters ødelegger Kampsdammen ved øvre Rhin med 6 tonn bomber. Taktiske styrker fra baser bak fronten foretar 1500 innflyvninger mot tyske mål i Holland. Luftwaffe gikk opp med ialt 100 jagere, 7 tyske fly skutt ned, 5 all. maskiner savnes. Okt. 7. 1000 tunge br bombefly angriper om netten Dortmund (1500 tonn), Bremen (1000 tonn), Berlin og Ludwigshafen, store branner, 12 maskiner savnes, 1400 tunge am. bombefly + 1500 jagere angriper synt, oljeanlegg i Ruhr, Krupp tankfabrikker i Magdeburg, lokomotivfabrikker i Kassel, depoter og flymotorfabrik-

ker i Leipzig og Stettin, 700 tunge RAF bombefly angriper Emsoroh og Kleve i Slegfridlinjen, 200 tunge br. bombefly angriper og kaster hundrovis av tonn bomber mot diker på Walcheren. Fra Italia angriper 800 tunge am. bombefly med jager eskorte oljeraffinerier i Wien, jernbanemål i Budapest og flyplasser i Ungarn. Am. skjøt ned 49 tyske fly, egne tap 51 bombere + 15 jagere. Russiske fly foretar hardt angrep mot Memel og Breslau, 200 am. bombefly angriper den jap. garnison (60.000) menn på Rabaul, nytt angrep mot Balik Papan. Okt. 8. Store taktiske styrker fra det am. 9. flykorps angriper tyske flyplasser bak Slegfridlinjen, 64 tyske fly skutt ned og 49 skadet, 300 all. Tette bombefly angriper broer og depoter bak de tyske linjer i vest. Okt. 9. 1100 tunge am. bombefly + 1000 jagere angriper Schweinfurt, Koblenz og Mainz, ingen jagermotstand, 2 tyske fly ødelagt, egne tap 5 bombefly + 3 jagere. Mosquitos og Beaufighters senker 2 middelstore handelsskip under angrep på tysk kornvot utenfor Norskekysten. Alle maskinene vendte tilbake, (tyskerne lyver og sier at de skjøt ned 9 br. fly, men innrømmer tapet av fartøyene). Tyske sambandslinjer i Hellas og Albania bombet av all. fly fra Italia. Okt. 10. Store styrker Halifax bombefly med nattjager eskorte angriper stål- og trafikkentret Bochum og Wilhelmshafen, store branner, 7 maskiner savnes. Tunge bombefly angriper de yttre forsvarsverker ved Bologna, Riga og Libau bombet. Okt. 11. Amerikanske flåte- og flystridskrefter angriper Riu-kiu-øyene mellom Japan og Formosa, 12 japanske handelsskip senket og ytterligere 26 senket eller skadet, 89 japanske fly skutt ned, Amerikanerne tapte ingen krigsskip og bare få fly. Nytt amerikansk angrep mot Balik Papan. Mosquitos nattangrep mot Köln og amerikanske fly bomber om dagen Köln og Koblenz.

Flyangrepet på Bergen nylig var rettet mot den store tyske ubåtbasis i Laksevåg. 6 ubåter ødelagt, 1 titusentopner og 2 andre skip senket, en flytedokk og et reparasjonsverksted ble totalt ødelagt, likesom det ble en rettet betydelig skade på andre viktige tyske anlegg. Desverre gikk også mange norske menneskeliv tapt, man regner med 100-200, bl.a. en række barn på Holen skole som ligger bare 150 meter fra ubåthavna og som luftvernmyndighetene visstnok hadde nedlagt innsigelse mot ble benyttet som skole. Ubåthavna i Bergen er nå en av tyskernes aller viktigste baser for denne krigføring. Tidligere hadde de sine hovedbaser på den franske Atlanterhavskyst, i Brest, Lorient, St. Nazaire og La Pallice. Nå er de satt ut av spillet, og på grunn av den britiske hjemmeflåtes operasjoner i Nordsjøens trange farvann er det meget vanskelig effektivt å utnytte basene i Helgolandbukta. Som brukbare utgangspunkter for ubåt-operasjoner i Nordsjøen og Atlanterhavet gjenstår da bare basene i Norge, (Bergen og Trondheim), hvorfra det er lettere å komme ut i åpen sjø. - Som vanlig, har tyskerne også i Bergen bygget opp sine krigsviktige anlegg så nær innbyggernes hjem og arbeidssteder at den allierte - nødvendige - bombing desverre også går ut over sivilbefolkningen. - 0 -

De gjenværende norske offiserer er nå i farsesonen. Det er derfor gått ut parole om at alle krigsskoleutdannede offiserer som fremdeles er på fri fot, skal gå i dekning og holde seg i dekning inntil videre. Det gjelder både værnepliktige og fastlønnte offiserer. I en annen parole innskjerpes taushetsplikten ikke bare overfor sjøfolk og militære, men også overfor hjemmefronten. Det er bedre å holde munnen lukket å la folk tro at du er en tosk, enn å åpne den og gjøre det klart at du er det. - 0 -

Den franske regjering har besluttet å utvide den rådgivende forsamling til ialt 246 medlemmer, 149 for motstandsbevegelsen hjemme, 25 for motstandsbevegelsen ute, 60 fra det gamle parlament og 12 fra imperiet. Den utvidede forsamling vil ha sitt første møte den 7. november. - 0 -

Distribusjonen av de fire aviser er lagt opp etter en stråleformet plan. Det som det gjelder er å få laget hver eneste linje i strålebunten så lang som mulig, slik at det område som dekkes blir så vidstrakt som mulig. På den måten håper vi å kunne få dekket hele landet med et nett av strålebunter. Har du gjort alt du kan for å føye nye ledd til linjen av lesere?

Frankrike på skilteveien.

Et av de mest fremtredende trekk i den nazistiske "nyordning" av Europa var samarbeidet mellom Vichy og Berlin. Nepp i noe annet besatt land - defaltismen i den første tid så sterk som i Frankrike, fordi sammenbruddet var så totalt, skuffelsen så stor. Og ikke i noe annet land - enkelte av vasallstater kanskje unntatt - var det så mange quislinger blant andslivets og politikens ledende menn. Berlin utnyttet dette til siste rest og forsøkte å gi inntrykk av at Frankrike nærmest var blitt medkrigsførende på tysk side, - her kunne de også støtte seg på ganske sterke anti-britiske strømninger innen visse franske kretser. Ettersom nazistene avslørte sin sanne karakter og nået en alliert seir igjen ble levende, fikk det imidlertid en forandring. Quislingene - collaborationistene - ble en isolert gruppe; de likgyldige og selvopgitte ble fiendtlige overfor tyskerne og Laval, og de aktive bygget opp en av Europas mest imponerende motstandsorganisasjoner både politisk og militært. De militære begivenheter i sommer har utvetydig vist at Vichy var en myte, at det franske folk som alle andre folk i Europa har sagt nei til nazismen. Laval-Pétain-regimet er føyd bort fra Jordens overflate. De Gaulle og motstandsbevegelsen har makten.

Men hva vil det si? Hvilken retning kommer den politiske utvikling i Frankrike til å ta? Hvordan vil det franske folk reagere på de erfaringer som slaget, kampen og seiren har gitt det?

Spørsmålet er overordentlig interessant og viktig for bedømmelsen av Europas politiske framtid overhodet, men desverre foreligger det hittil bare et ganske sparsomt materiale å drøme etter. For det første har Frankrike hittil i overveldende grad vært opptatt av den militære innsats og det mest presserende gjenreisningsarbeid, det har vært lite av tid og krefter til overs for en politisk debatt. For det annet er det, p.g.a. de mange re-striksjoner på korrespondentenes arbeid, forholdsvis lite vi har fått høre om utviklingens politiske side.

En ting synes imidlertid klart: Kampen har utløst meget sterke krefter i det franske folk. Den folkerørelse man opplevde i Paris da de allierte trappet nærmet seg byen og de nedslåtte oppgjør med quislingene viser at den lange oppdømmede politiske energi i de franske messer har en voldsom kraft. Spørsmålet er hvilken retning den kommer til å ta, hvor raskt og hvor lett den vil la seg kanalisere så den kan utnyttes i gjenreisningsarbeidet på en positiv, byggende måte. De gamle bånd og stengsler ble sprengt som av en uimotståelig naturkraft; det gjaldt ikke bare nazistynet og dets tiltak, men også meget av det som den provisoriske de Gaulle-regjering hadde forberedt. Den fri presse var således med et slag en faktor, det trengtes ingen lovbestemmelser for å gjøre slutt på quisling-pressen, den forsvant som ved et tryllestrekk og den fri meningsutveksling kom igang rent spontant, uten hensyn til regjeringens mange regulerende forordninger.

Når det gjelder de politiske forhold, synes det som om det har foregått en ganske markert forskyvning til venstre. De gamle ledere er for en stor del borte, de nye er yngre folk som er hardet i motstandsbevegelsens skole og ikke vikar tilbake for radikale løsninger, og det er betegnende at den Paris-avis som har det største opplag for tiden, er den kommunistiske L'Humanité med 200 000, deretter kommer sosialdemokratens Populaire med 160 000, mens de øvrige tolv aviser i byen har et samlet opplag av 120 000. Situasjonen er imidlertid ikke så enkel som disse kjennegjenninger synes å antyde. For det første må man huske på at Paris ikke er Frankrike; hovedstaden med sitt mer lettværlige gemytt har seg langt raskere enn mange millioner småbønder rive med av en politisk strømning. For det annet er mange av de radikale krefter, f.eks. om nasjonalisering av nøkkelindustriene, mer bostøtt av patriotiske standpunkter enn av noen prinsipiell forkjærlighet for sosialisme og offantiig drift. Nasjonaliseringen er i første rekke et middel til å straffe quislingene som det fantes mange av både i industrien og storfinansien. For det tredje er den store tilslutning til kommunistene i øyeblikket bestøtt mer av nasjonale enn av sosiale

overveielser; man ser ikke først og fremst partiet som en sosial-revolusjonær retning, men som den mest aktive gruppe innenfor motstandsbevegelsen. Kyndige fakttagere mener et partiet heller ikke kommer til å vende tilbake til sin politikk fra tiden før 1939; det blir nepp igjen noen uforsonlig sosial-jorder; internasjonalistisk sekt, men bli nasjonalt og reformistisk, og kommer antakelig til å spille omtrent samme rolle som sosialdemokratene etter 1918, som venstrefløyen i demokratiske koalisjoner.

At det imidlertid har funnet sted en forskyvning til venstre av fransk politikks tyngdepunkt er nepp tvilsomt. Et meget interessant spørsmål i denne forbindelse reiser seg: Hvilken rolle kommer de Gaulle og "gaullismen" til å spille? De Gaulle hørte opprinnelig til de reaksjonære og har utvilsomt på mange måter hellt til autoritære prinsipper, villet spille "den sterke mann", men meget tyder på at han i de senere årene har utviklet seg i demokratisk retning, lært seg å samarbeide og ikke bare kommandere. Generalens personlige popularitet i Frankrike er overordentlig stor, han er personifikasjonen av den seierrike motstandsbevegelse, den ubestridte leder av frithetskampen. Men skulle han vise tegn til å leke med diktaturet, vil hans rolle snart være utspilt. Gaullismen har til nå virket samende, fordi den symboliserte motstandsviljen, men den har ikke representert noe politisk syn. Det store spørsmål er om den kommer til å seg til et politisk parti, det samende, ledende parti i gjenreisnings Frankrike.

På dette spørsmål foreligger det ennå ikke noe svar, og det er vanskelig å lese seg til utviklingstendensene i de Gaulles taler eller i det som foreligger om de gamle partiers politikk. Foreløpig er makten konsentrert hos de Gaulle. Det gamle deputertkammer og president Lebrun (som aldri formelt er gått av og som nå befinner seg i det befrikk Frankrike) er skjivet til side - bl.a. fordi så mange av de gamle politikere har kompromittert seg på den ene eller den annen måte - og makten ligger hos de Gaulle og hans provisoriske regjering, hvor motstandsbevegelsens representanter er de ledende. Avklaringsprosessen vil sikkert ennå ta tid, men ettersom Frankrike faller til ro etter invasjonen og krigshandlingene forlegges til utenfor dets grenser, må gjenreisningsarbeidet komme inn i fastere former og det vil igjen si at det franske folk må ta politiske avgjørelser. I disse forholdene i Norge delvis er forskjellige; er det grunn til å se på utviklingen med den mest våkne interesse? Franskmennene er på mange måter et politisk begavet folk, og det vil i tilfelle ikke være første gang de peker på nye veier i statskunsten. - 0 -

Forsyningsproblema.

Det er all grunn til å se i øynene at forsynings-situasjonen her hjemme kan bli kritisk både nå i krigens slutfase og i tiden like etterpå. Den allierte overkommando gav forleden beskjed om at alle skip i norsk fersvann - lensett størrelse eller art - vil bli senket. Det er ikke mulig for flygerne å se forskjell på f. eks. norske ruteskip og tyske troppetransportskip, og det er en militær nødvendighet å stansu all trafikk mellom Norge og Tyskland. De tyske troppene i landet vårt vil bli korkes inne, settes ut av spillet i sluttkampen om Tyskland. For oss betyr det bl.a. at vi ikke lenger kan gjøre rokning med tilførsler utenfra og at våre fiskere ikke kan gå ut. Situasjonen blir forverret ved at tyskerne i øst-middell-rekvisisjoner blir stadig større og ved at transportapparatet vårt er overbelastet og delvis ødelagt. Hvis det enn videre kommer til nye handlinger her i landet, vil entakelig matvaretransporten for en stor del stansu opp, særlig vil det være vanskelig å bringe forsyningsfer fra til de større byene. Og det vil ta noen tid før forsyningsene begynner å strøme inn fra utlandet. Disse forhold betyr ikke at vi ikke kan klare matvaresituasjonen, men de er en oppfordring til å legge til side all den mat som overhodet er mulig. Ingen må bruke av matlagene sine nå i den tre at krigens snart er slutt og alle sorger slukt. Og alle må i kritiske situasjoner dele maten sin med dem som ingen har - og ingen mulighet til å skaffe.

Full beskjeftigelse etter krigen.

Fredensforliket som den amerikanske visepresident Henry Wallace i en tale for en tid siden på to forutsetninger: "En demokratisk verdensorden og sjon og full beskjeftigelse". Eden har uttrykt det samme på følgende måte: "Det blir aldri varig fred i verden uten et økonomisk system som gir den sjon og den kvinne som vil arbeide, muligheter for det".

I en artikkel i forrige nummer "Tid og tanke" gjorde vi rede for den revolusjon i tenkesettet, som har funnet sted under krigen når det gjelder samfundets ansvar for beskjeftigelsen og oppstillingen av full beskjeftigelse som det store fremsmålet. Denne revolusjonen tvinger staten til en mer aktiv innstilling til produksjonens problemer. Vi føres inn i det som kalles planøkonomi. Begrepet planøkonomi defineres i allmennighet som en aktiv og sentralisert ledelse av produksjonen. Det er ikke ensbetydende med sosialisering, med uttrykket menes at produksjonen i et land gjøres til gjenstand for en viss planlegging med det formål å skaffe - såvidt mulig - full beskjeftigelse. Dette kan imidlertid vanskelig skje uten at de offentlige myndigheter gjennom stat og kommune tar del i planleggingen av produksjonen. Nest praktisk for etterkrigstiden er det at det offentlige og det private næringsliv og dets organisasjoner samarbeider for å stikke ut en plan og legge til rette forutsetningene for full beskjeftigelse - alt etter den politiske oppfatning som preger styret i landet og det økonomiske system som er gjellende.

I allmennighet vil dette si at det offentlige setter opp et program for sin bygge- og anleggsvirksomhet og innordner disse arbeider i den felles plan for beskjeftigelsen. Videre at stat og kommune i sin skatte- og sosialpolitikk legger an på å oppmuntre foretaksomheten og følger en linje som bidrar til å skape utjevning mellom virksomheten i gode og dårlige tider. For krigen innskrenket det offentlige seg til dette. Slik som forholdene ligger an etter denne krigen, vil det være nødvendig å gå videre. Det må treffes forholdsregler for å regulere investeringen, både den private og den offentlige. Til en viss grad forsøkte man seg med en slik regulering også før krigen. Men man innskrenket seg vesentlig til å bruke diskontoskruen som regulator. Renten ble hevet etterhvert som høykonjunktoren nærmet seg klimaks og senket når konjunktoren viste tendens til å gå ned. Nå gjør ikke forholdene det mulig å bruke rentemidlet med samme utsikt til effekt som før. Det kan også diskuteres om diskontoen før krigen hadde sårlig konjunkturutjevne betydning.

Målet full beskjeftigelse er umiddelbart knyttet til flere andre store problemer. Skal målet nåes, må man først og fremst bli herre over konjunktursvingningene. Hva er det som betinger konjunkturenes vekslning, det vil si vekslingen mellom gode og dårlige tider? Minst hundre teorier eksisterer om dette før krigen, men i allmennighet så man fenomenet i sammenheng med forandringene i kapitalinvesteringen, det vil si forandringene i etter spørseien etter og forbruket av kapitalvarer eller mer populært uttrykt ny anlegg og utvidelser innen produksjonsvirksomheten.

Menneksets behov for mat, klær og andre livsformødenheter er noenlunde konstant. Det er et visst minimum som må dekkes, hvor langt man går over dette avhenger av faktorer som kjøpeevne, sparesensen innen folket, den tilvante levestandard etc. At behovet for rene forbruksvarer er konstant, vil igjen si at avsetningsmulighetene for jordbruk og fiskerier og for den industrien som produserer forbruksvarer er noenlunde konstante. Avsetningsmulighetene avhenger av kjøpeevnen. Men den svinger med virksomheten innen den delen av næringslivet som kalles kapitalvarerindustrien, innen jern-, jøgstål-, maskin- og gruveindustrien, som igjen svinger med anleggs- og byggevirksomheten.

Det gjelder å sikre denne virksomheten en jevn avsetning. - Den økonomiske utvikling har vært bunnert til store behov som er oppstått ved utnyttelsen av oppfinnelser i kommunikasjoner og industri. Vi kan bare tenke på jernbanebyggingen og på utviklingen av nye industrier med produksjon av f. eks. biler, radioer, kjøleskap. En slik utvikling foregår stadig. Men den blir etterhvert mangfoldigere og mindre lett overskuelig. Når det skjer

tilbakeslag, så skyldes det overdrivelsar. Investeringen blir for stor i forhold til øyeblikkets behov. Vi kjenner slike kriser fra skipsfarten, særlig tankfarten, fra sølvrevolven, hvalfangsten og boligbyggingen. Nytt virkningen og nysskapingen blir etter spørseien etter arbeid, driver lønningens i været og hever kjøpekraften. Virkningen spiser seg gjennom hele det økonomiske livet og påvirker både den enkeltes og statens og kommunenes finanser og løvesett. Men når kulminasjonen er nådd, melder tilbakeslaget seg og virkningen går igjen gjennom hele samfunnet og får også følger for forbruksvarerproduksjonen. Kjøpeevnen minsker, produksjonen synker over alt og arbeidsløsheten tilltar.

I et sunt samfunn er det alltid en økonomisk vekst som gir seg uttrykk i stigende levestandard og stadig høyere produksjon og omsetning. Man regner før krigen den normale veksten i verden til et par prosent pr. år. Når vi ser på f. eks. de norske produksjons- og beskjeftigelsestallene, springer det sterkt i øyene hvor meget beskjeftigelsen har svinget og hvor langt vi har vært fra det nå etterstrevede målet: konjunkturutjevning og konstant full beskjeftigelse. Tallene viser også at det mangler meget på at staten har ført en målbevisst beskjeftigelsespolitikk. Tvertimot, statens egen virksomhet har øket med den private i gode tider og avtatt i de dårlige.

Den norske industristatistikk viser en svingning i utførte timewerk i perioden 1926-38 mellom ca. 260 millioner og ca. 385 millioner. I levkonjunkturårene etter 1930 var timewerkstallet ca 300 millioner om året, i høykonjunkturåret 1937 384 millioner. Den utbetalte lønn svinger selvsagt med beskjeftigelsen, men det er en jevnere stigningskurve. I 1930 var lønningene 369 millioner, i 1938 ca. 500 millioner. Det gir uttrykk for lønningens og dermed levestandardens økning. Men hele stigningen er ikke reell, prisstigningen kommer til. Ser vi på den private bygge- og anleggsvirksomheten - som ikke er innbefattet i de nevnte tallene - så viser den en ennå sterkere stigning, nemlig fra under 30 millioner timewerk i 1930 til ca. 55 millioner i 1939. Statens anlegg- og byggevirksomhet stog samtidig fra 19,5 mill. timewerk i 1930 til 35 mill. i 1939. Den var lavest, meget lavere i de dårlige årene, og høyest, meget høyere i høykonjunkturårene.

Forklaringen er selvsagt at statens finanser svinger med tidene og at budgjetmessige hensyn fører til reduserte bevilgninger i dårlige tider. Først når det blir riktig kritisk er staten og kommunene tvunget til å sette igang "nødsarbeider". Isteden burde staten føre planøkonomi med balansering av budgettene over lengre perioder, med igangsettelse av "ikke-rentable" offentlige arbeider i dårlige tider etc.

I overgangstiden blir plan en absolutt nødvendighet. Soldater, flygere etc. kommer fra utlandet med berettiget krav om beskjeftigelse. Dertil kommer de 150.000 personer som nå arbeider direkte for tyskerne. De kan ikke uten videre gå tilbake til sine gamle beskjeftigelser. Når det gjelder industriarbeidere vil fabrikkene i den første tiden mangle brensel og råvarer for å komme igang. Tyskerne har mer eller mindre ødelagt båtene for fiskerne etc. På lengre sikt vil også eksport- og avsetningsmulighetene spille inn. Demest er det store arbeider som det hester med og som må utføres for andre. Vi har hele gjenoppbyggingen etter krigen herlinger. For å sette igang industrien og byggevirksomheten, må det skaffes brenselmidler, råstoffer og maskiner fra utlandet. Dertil mat, klær og andre fornødenheter til befolkningen, hvis garderobe er utslitt og hvis fysikk er preget av mangelfull ernæring. Jordbruket trenger kraft for å få opp produksjonen av meleriprodukter og kjøtt. Kort sagt, det vil være et veldig behov for valuta. Men det vil ta tid før eksporten kommer igang, og vår handelsflåte er redusert til det halve. Vi kan ikke regne med mer enn 50% av frakttoktene før krigen og 3/5 av eksportinntektene det første året etterat produksjonen er kommet igang. De oppsparte frakttoktene vil ikke strække til. Det blir nødvendig å låne flere hundre millioner kroner i utlandet og likevel spare inn på importen.

Det betyr at vi blir bunnert til rasjonering, til importregulering og valutakontroll i tiden framover og til streng pris kontroll. Men kan ikke bare si: Vi får sette igang den innenlandske produksjonen. Dertil trengs

materialer, maskiner og brenselmidler som må importeres. Vel jern- og husbygging skaffer ikke mat og klær. Det forutsetter import, og jo større jo større kjøpeevnen, dvs virksomheten, er.

Derfor blir det nødvendig med en fortsettelse av den investeringsreguleringen som er innført under krigen. Men den må bli positiv, ikke negativ som under tyskernes regime. Arbeidskraften må dirigeres til de virksomheter som først trengs og som derfor må få fortrinnsrett til valutatilfelling. Det betyr igjen at kapitalinvesteringen må reguleres. En plan må utarbeides som samarbeider alle hensyn slik at det blir en økende vekst i våre ressurser. Eksporten, skipsfarten, fiskerierne og jordbruket må planmessig gjennomføres og utvides. Bare på den måten kan vi skaffe oss - og etterhvert øke tilgangen på - de livsformødenheter og goder som vi har manglet eller fått for lite av under krigen, bare på den måten kan vi ha håp om å nå frem til den grad av bevegelsesfrihet som vi måtte ønske, og bare på den veien kan vi nå målet: full beskjeftigelse og øket levestandard.

Det skulle ikke mangle arbeidsoppgaver. Byggevirksomheten og skipsbyggingen er begge sterkt arbeidsslukende virksomheter. Omkring 60% av f. eks. et skips kostende går til arbeidslønn. I Norge trenger vi å bygge 5 a 600 000 tonn om året i en 8-10 års periode etter krigen. Før krigen bygget vi i høyden 60 a 70 000 tonn dv. herhjemme, men våre verksteders kapasitet kan bringes opp i 200 000 tonn dv om året. En slik økning ville bety meget også for resten av jern- og maskinindustrien, som er den største industrien vår målt etter arbeiderantall. En stor jernimport blir da nødvendig. Hjemme industrien skulle ha gode vilkår om den får råstoff nok; likeså treforedlings- og trelastindustrien. På verdensmarkedet vil det bli mangel på disse varene. I lengden spør det dog hvordan konkurransen med kanadierne vil løpe av og hvor effektivt den celluloseindustrien som er bygget opp i Sydstatene i USA kommer til å bli. Nye produksjoner vil kunne taes opp. - Det blir viktig at skattepolitikken ordnes slik at det skapes en spore for nødvendige nyartutninger. Staten får tilpasse sin finanspolitikk til den nye politikken, den får balansere budgettene over perioder og gjøre beskatningen elastisk og "produktiv". Den får også - og det er meget viktig - gå inn for å gjøre sin anleggsvirksomhet konjunkturutjevne. Bestillingene får plasseres når tidene begynner å bli dårlige. Det burde i det hele være god regel overalt: Å investere i dårlige tider, for å tjene penger i de gode, en politikk som norske rederier har fulgt med gode resultater.

- 0 -

Snapshots fra Belgia.

1. To dager etter de alliertes landgang i Normandi sendte Londonkrig bestingen ut en oppfordring til sabotasje i hele Belgia. Sabotasjevandlingene gikk straks til verket. I nesten tre måneder anfallt de dag og natt de store forbindelselinjer, beskyttet luftlandsetninger av tropper og materiell, samt militære opplysninger og reparerte viktige anlegg som tyskerne hadde ødelagt. Den hemmelige armeen opprettet 75 utrustningsdepoter over hele landet som kunne utruste ca. 45 000 mann. Den 2. sept. ble ordren gitt til geriljakrig over hele landet. Frem til 20. sept. hadde den hemmelige armeen tatt i alt 10 000 fanger, deriblandt tre generaler.

2. Bølgestringen i det befriidd Bryssel skal ha vært ennå større enn i Paris. Det var såvidt de britiske tomyone klarte å menøvrere seg gjennom den jublende og syngende folkemengden. En av dem sa: "Dette er første gang siden "day D" at noen har budt meg en sigarett istedenfor å bombe meg for on."

3. En belgier talte for en amerikansk journalist sin nasjons følelser i anledning befrielsen fra Gestapo-terroren. "Det jeg mener med frihet sa han, er å høre det ringe på døren min kl. 6 om morgenen og være sikker på at det er melkekannen."

4. Belgia har forsøkt alle utenrikspolitiske systemer. Nøytralitet, alliansopolitikk og noe midt imellom som ble kalt selvstendig politikk, des suten spilte landet en rolle i oppbyggingen og vedlikeholdet av det kollektive sikkerhetssystemet. Men p.g.a. av sin uheldige beliggenhet ble Bel

gia likavel invadert, okkupert og plyndret av tyske tropper to ganger i løpet av 25 år. Trygghet og sikkerhet er derfor friskrevet for det belgiske folket. I et intervju i august får uttalt den belgiske statsministeren Pierlot sin mening om gårsdagens og morgendagens sikkerhetsproblemer.

"Versetilstrøketen var det ikke noe å si på", mener Pierlot, "men dens bestemmelser ble ikke satt igjennom. Feilen var at man brukte storslaggen så lenge Tyskland var svakt, mens man etterhvert som Tyskland ble sterkere og sterkere spedd ut med sin slik at den tilslutt ble uten virkning. Vi belgiere gjorde vår plikt. Vi var med ved Rhinen og i Ruhr. Vi hadde sete i Geneva. Vi dro oss ikke unna noen forpliktelser. Locarno-viten fant belgiere rede for samarbeid. Men den søndagsettemiddagen da tyskerne i 1936 toget inn i Rhinland, styrtet både Versailles og Locarno sammen. Det fantes ingen sikkerhetspolitikk lengre - intet samarbeid innenfor en kollektiv ramme. Vi måtte selv beskytte vår sikkerhet. Vi dro oss inn i vårt skall. Det var kanskje ingen politikk. Det var en nødutval. Vi avstod dermed fra å føre en aktiv utenrikspolitikk. Vi rustet opp 22 divisjoner og erklarte at vi ville slåss mot enhver angriper. Og det belgiske folket gav villig sitt bidrag til forsvaret. Hva mer kunne vi gjøre? Husk Münchenoverenskomsten." - På enkelte hold her man bebudet Belgia at det ikke, for den annen verdenskrig brøt løs, ville innlate seg på et intimt militært samarbeid med England og Frankrike. "Jeg skulle gjerne ville se den europeiske småstaten som tar risken på å gå i krig et øyeblikk tidligere enn nødvendig", sa Pierlot. "Jeg har ennå til gode å møte den statsjefen i et lite land som resolutt fører igjennom en politikk som stemmer overens med de moralske prinsippene, for det fins kollektive sikkerhetsregler. Jeg ville beundre mannen, men jeg har aldri truffet ham. - Belgia var ikke nøytrale av overbevisning. Men vi hadde ikke noe valg.

For morgendagens Europa og for oss belgiere kan jeg bare se to veier. Den ene fører til en effektiv kollektiv sikkerhet. Den andre driver oss tilbake til isolasjon og mot en tredje verdenskrig. Vi kommer til å gå den andre veien bare hvis vi blir tvunget til det - hvis forsøket på å bygge opp et sikkerhetssystem går i vasken. - Sikkerhet er nemlig et livsvilkår. Uten sikkerhet kan man ikke legge planer for fremtiden. Hva tjener det til å sammenkalle internasjonale konferanser og diskutere sosiale, økonomiske eller politiske reformer hvis man ikke kan være sikker på å få beholde livet sitt aller landet sitt? - Skal vi ha et nytt Folkoforbund? Jeg vet ikke, i så tilfelle er det mindre viktig at det blir verdensomspennende og omfatter alle stater enn at alle medlemsstatene har et felles mål. Av naturlige grunner er jeg mer interessert i det som skjer i vårt eget hjørne i verden. Vi håper at Storbritannia tar ledelsen i et sikkerhetssystem hvor franskmennene, hollenderne, luxemburgerne og belgiere står side om side. Våre fire land kommer til å bli ryggraden i et vest-europeisk sikkerhetssystem."

5. I den rekonstruerte belgiske regjeringen fortsetter Pierlots statsminister. De fleste medlemmene kommer fra den belgiske motstandsbevegelsen. 7 av regjeringsmedlemmene tilhører det katolske partiet (konservativt), 5 det sosialistiske, 3 det liberale, 2 det kommunistiske mens 2 er partiløse.

6. Den belgiske regjeringa har sperret alle bankinnskudd og skal dra inn alle løpende sødler. Nye sødler skal utstedes. Alt skal settes inn på å få slutt på inflasjonen. - 0 -

Fra Hjemmefrontens ledelse:
Vårt hemmelige våpen.

Tyskerne truer stadig med sine hemmelige våpen, som de skal sette inn i den siste avgjørende kamp, når nöden er størst. Vi har også et slikt våpen, et våpen som vi kan forsikre er effektivt og som vi ikke vil betenke oss på å bruke når situasjonen krever det.

Bruken av vårt hemmelige våpen kan imidlertid ikke improviseres, den må forberedes i sinne og på annen måte.

Det er derfor nødvendig at kvinne som mann gjør seg fortrolig med et

det da kreves innsats av hver enkelt. Allerede nå skal det gis en del råd og anvisninger.

1. Signalet til aksjon blir i tilfelle gitt av Hjemmefrontens Ledelse.
2. Ordren utsendes gjennom den fri presse.
3. Ingen må la seg rive med i aksjoner som ikke er satt i verk av Hjemmefrontens Ledelse.

Spontane enkeltaksjoner her ingen sjønse til å kunne føres til en heldig slutt, men vil bare bringe nød og ulykke. Vår på vakt overfor nazistiske provokasjoner. I Oslo ble det således for en tid siden gjort et forsøk på å sette igang generalstreik i provokatorisk hensikt.

Skal aksjonen få den nødvendige slagkraft, må den omfatte alle, både ånds- og kroppsarbeidere, sjefar som underordnede. De få unntak som må gjøres vil det senere bli gjort klart rede for.

Med sikte på de vanskelige forsyningsforhold som kan oppstå, er det også tidligere rådet til å sørge for, såvidt mulig, å ha mat i huset.

Vi vet det er vanskelig, så smutt det mer med mat fra før, men litt måtte kunne gjøres. Særlig må familier med spedbarn søke å ha litt tørrmelk eller hornmelk melk i huset. De som måtte ha denslags, må vise sin samfunnsånd og overlate dette til familier med spedbarn.

I en kritisk situasjon kan tilførselen av vann, gass og elektrisitet bli avstengt. Man bør derfor også på andre måter forberede seg. Forberedelsene bør gjennomføres uten unødig utsettelse, da en aksjon kan bli påkrevd når som helst.

En aksjon av slikt omfang vil ikke bli brukt uten nødvendighet, men krever våre interesser eller vår ære som folk det, så både kan og vil den bli satt i verk.

Da kreves det av hver nordmann at han følger parolen:
Den som svikter, vil for alltid bli merket.

Forsoning i Jugoslavia.

Mens de russiske hærer og de jugoslaviske partisanstyrker legger en stadig fastere jomring rundt Beograd, tyskernes hovedstøttested i Jugoslavia, kommer meldingen i den jugoslaviske kringkastinga om at general Michailovitj nå har sluttet seg til marskalk Tito. Hermed er stridighetene mellom de to partisanhøvdinger - som verden har fulgt med aldri sviktende interesse - forhøpentligvis slutt og de saaledes krefter kan settes inn på en rask befrielse av de deler av landet som ennå er okkupert.

Etterat de tyske arméer i april 1941 hadde trampet Jugoslavia ned, trakk restene av den jugoslaviske hæren seg opp i de montegrinske fjell under ledelse av daværende oberst Drasja Michailovitj. I juni samme år åpnet han en geriljaoffensiv mot tyskerne, støttet til de storserbiske skytterlagene - "tsjetnisi". Hvilke militære og politiske planer Michailovitj enn hadde, så står det fast at han og hans menn i dette mørke krigsåret ga mot og håp til resten av det okkuperte Europa som delvis var lammet etter "knock-outen". Først et år senere begynte f. eks. de franske maquis-styrkene å gro fram.

Tyskernes - og de innenlandske quislingers - hensynsløst brutale "nyordning" av Jugoslavia, skapte etterhvert en alminnelig folkerørelse mot undertrykkene; befolkningen ville heller dø med våpen i hånd enn å la seg slakte vergeløst ned. I løpet av høstmanedene 1941 dukket det opp flere og flere større og mindre partisangrupper som fikk kontroll over betydelige deler av landet. Michailovitj prøvde å innordne disse gruppene under seg; men all våren 1942 kom det til brudd mellom de militære og de folkelige motstandsbevegelser. De siste sluttet seg sammen i "Den nasjonale befrielsesarméen" under ledelse av den kroatiske metallarbeideren Josip Broz, "Tito" og snart gled tyngdepunktet i motstanden over til hans styrker.

Grunnene til fiendskapet mellom Tito og Michailovitj og til Titos seier var flere: Jugoslavia består av mange folkeelementer som har forskjellig livshistorie og forskjellige kulturelle tradisjoner. Dette har resultert i stadige rivninger, særlig mellom de to viktigste folkgruppene i staten,

serberne og kroaterne. Det er sikkert feil på begge sider, men serbernes tendens til å spille herrefelle og drive en "storserbisk" politikk - en perfektistisk utenrikspolitikk og en antidemokratisk innenrikspolitikk - er iallfall lite populær blandt de andre folkestammene. Og Michailovitj er - eller var iallfall - storserber. Et av målene hans med geriljaoffensiv mot tyskerne har nok vært å prøve å få strupetak på kroaterne. Han regnet antagelig med at tyskerne måtte bryte sammen, og da ville han - og storserberne - stå som seierherren i Jugoslavia. Men de tyske Balkan-arméer tilføyde ham alvorlige nederlag, som svaktet hans styrker og ødela - den på forhånd meget lille - tilint tilint han hadde hos befolkningen. Styrkene sine fikk han ikke rokruttet og leveransene fra de allierte svant inn. Generalen innskrenket seg til å holde en liten armé i fjellene og avvæpnet befolkningens utvikling. Han undergrevede imidlertid ytterligere sin autoritet ved i så stor utstrekning å spare på sine styrker for å sette dem inn i det "rette" øyeblikk. Tito, en utvilsomt dyktig leder og organisator, var mer aktiv, fordi han skjente hva som sveiset styrkene sammen: kamp. Michailovitj begynte også et tvedydig politisk spill for å ha sitt på det tørre. Det er lite sannsynlig at han har konspirert med tyskerne slik som det har vært påstått, men det skal være på det rene at han har hatt kontakt med bl.a. italienske fascistler for å skape en fascistisk anti-tysk blokk. Michailovitj selv benekter på det voldsomste beskyldningen om at han er samarbeidsmann eller quisling. At han nå er gått med Tito, beviser i og for seg intet. - De storserbiske styrkene skrumpet etterhvert inn til 10-20 000 mann, mens Titos arme snart utgjorde flere hundre tusen. Dette skyldtes først og fremst at Tito bygget på et bredt folkelig grunnlag. Personlig er han nok kommunist og holdes under armene av Moskva, men bevegelsen hans er en folkeforbevegelser av alle krefter i Serbia og Sloveina og for en stor del også i Kroatia, og de ikke-kommunistiske partiene dominerer bevegelsens politiske linje. De vestallierte som i begynnelsen stilte seg noe reservert til den kroatiske metallarbeideren, opplaget også dette etterhvert. De innskrenket leveransene til Michailovitj og sendte dem til Tito isteden.

Konflikten var ikke bare en strid mellom to partisanhøvdinger. Det sto politiske spill gikk høyt. Michailovitj var blitt utnevnt til krigsminister i den jugoslaviske eksilregjeringen i London, som representerte de såkalt storserbiske tendensene. Kong Peter var politisk et ubeskrevet blad, men var ikke særlig populær i hjemlandet hvor man husket faren kong Alexanders diktatoriske regjære. Regjeringen var imidlertid anerkjent av de allierte.

Men skritt for skritt manøvrerte Tito seg fram. I de områder hans styrker etterhvert befridde ble det opprettet regulært pengesvesen, postvesen, skolevesen og utstrekt kommunalt selvstyre. Som et centralt organ ble det opprettet et antifascistisk råd "Avna" med advokat Ivan Ribar som sjef (Ribar var også president for den konsultative jugoslaviske forsamlingen i 1919). Partisanbevegelsen anerkjente ikke regjeringen i London. De vestallierte som hittil uten forbehold hadde støttet kong Peter og eksilregjeringen prøvde å møle mellom Tito og Michailovitj, men uten annet resultat enn at de ble oppmerksomme på den sistes noe tvilsomme forhold. I 1943 ble så det antifascistiske rådet omdannet til et stags parlament med 240 medlemmer, samtidig som det ble opprettet en nasjonalkomite - en provisorisk regjering - med et demokratisk program og Ribar som sjef. Eksilregjeringen (som var flyttet til Kairo) protesterte mot dette, men de vestallierte, som dog ikke ville slå hånden av den konstitusjonelle Kairo-regjeringen, anerkjente Tito som høyeste sjef for den jugoslaviske motstandsbevegelsen. Russene gikk et skritt videre og anerkjente nasjonalkomiteen som Jugoslavias eneste lovlige regjering. - Brittene og amerikanerne konsentrerte seg derest om å forlike den jugoslaviske hjemmefronten og emigrantkretsene. Den storserbiske halv-fascistiske Puritsj-regjeringen måtte gå av og isteden ble det dannet et jugoslaviske tremannsråd med den storke antiserbiske kroaten dr. Subasitsj. Dette rådet har hatt flere overløpninger med Tito på jugoslaviske territorier og enig er oppnådd i flere viktige spørsmål. Dertil har kong Peter utropt Tito til uinnskrenket militær øverstbefalende og forpliktet seg til å la en folkeavstemning avgjøre spørsmålet om hans krone.

UKEN SOM GIKK (12. - 18. okt.)

Utviklingen på vestfronten har egentlig ikke budt på noen nye trekk i den siste uke. Tyskerne yter fortsatt fanatisk motstand ved de to brannpunkter Aachen og Scheldemunningen, og kampene her - særlig ved Vestvollen - utviklet seg til varibale oppslutningslag med en velig materialinnsats. I det lange løp vil naturligvis de langt større allierte resurser gjøre utslaget, men i øyeblikket kan overlegenheten ikke helt bringes til utfoldelse; de allierte har fått temmelig lange forbindelseslinjer og ganske sterkt nok manglen på gode, brukbare havner når fronten gjort seg gjallende. Det er dette som er bakgrunnen for Eisenhower's uttalelse nylig at intet tyder på at man kan unngå et vinterfelttog. Tidligere i høst, under inntrykket av lynkrigsoperasjonene i Frankrike, regnet man med en raskere slutt på hele felttoget, da man hadde følelsen av at tyskernes sammenbrudd i vest var totalt. Tross de enorme tap har imidlertid lyktes dem å organisere et grenseforsvar som ikke kan rannes overende utan en betydelig innsats av tungt motorfelt, og å få det fram er ikke gjort i en haddvending når den viktigste utslutningshavn er Cherbourg. Kampene i vest er derfor i den nåværende fase først og fremst et spørsmål om transport, og tyskerne kan operere over kortere linjer enn de allierte, deres vanskeligheter er, foruten i den sviktende krigsproduksjon overhodet, at de er langt underlegne når det gjelder den motoriserte transport og et deres forsynings- og transport-sentraler er utsatt for ødelagende allierte-flyangrep.

Transportkappøpet er også bakgrunnen for de alliertes intense offensive virksomhet ved Seltz, Luxembourg, i løpet til Antwerpens havn, og det er den samme operative tanke som ligger til grunn for tyskernes hårdnakke forsvar her. Kanalerne har imidlertid vunnet nytt terrang på viktige punkter; og det ser ut til at de mer eller mindre isolerte tyske garnisoners motstandskraft er på heilingen.

I Aachen fortsetter blodige gatekamper, vesentlig i form av patrulje-strider om mindre tyske motstandsneder som må ranses ett for ett; her som i Cassind er forholdene tyvensynlig slike at det er infanteriet med sine nærkampvåpen som må gjøre arbeidet, mens overlegenheten i fly og panser ikke kommer til sin rett. Byen har ellers vært voldsomt bombardert både fra fly og artilleri, og tyskernes siste forbindelseslinje ut ble definitivt brykket nede. Man regner at 9/10 av byen er ødelagt. Når den tyske motstand har vært så heftig, er det ikke bare fordi Aachen i seg selv har en strategisk betydning, men også fordi det er den første større tyske by som er kommet direkte i stridssonen og øvrigelsen har fått overordentlig stor psykologisk og symbolisk betydning.

Fra Moselle-avsnittet meldes det om øket alliert virksomhet og endel framgang, men forskvinnene er ikke store.

I øst er det begivenhetene i Finland og Ungarn som i første rekke tiltrekker seg oppmerksomheten. Finnene tok Rovaniemi og russerne Petsamo ved ukens skiftet, to operasjoner som i høy grad har forverret stillingen for general Rendulics "Armé Lapland" (antagelig ca. 100 000 mann). Rendulic ble også senere erstattet med general Kotiel. Finner og russerne holder nå de to brannpunkter av ishavsveien, og tyskernes eneste retrettlinje over sjøen er avskåret. Samtidig er deres styrker drevet nordover til meget tynt belagte strøk, hvor det kommer til å bli uhyre vanskelig å underbringe troppene i den polarvinter som nå står umiddelbart for døren, med temperaturer på ned til 30-40 kuldegrader. Tyskernes eneste retrettvei går nå over land og består av to veier, den ene over Enarestraktene nordover til Varanger-avsnittet, den annen nordvestover til Skibotn i Troms, ingen av dem svarende til de krav man må stille når det gjelder transport av så store styrker med tungt materiell, særlig på vintertid og med tropper av finsk og russisk kvalitet som forfølger.

I Baltica fortsetter innværingen av tyskernes 16. og 18. armé, hvis

retrettmuligheter ble katastrofalt forverret etter inntagelsen av Riga og det russiske støt fram til Östersjøen i Memel-avsnittet. Russerne har også et fast grep på den sjøstrategiske viktige by Usel, og både deres flåte og fly gjør dype innhugg i de tyske evakueringstransporter sjøveien.

Fra øst-avsnittet har russerne ennå ikke meldt om større begivenheter, men tyskerne melder den 18. okt. at russerne etter en fryktelig artilleri-forberedelse har gått til storoffensiv mot Östpreussen i Wilkowszki-avsnittet, d.v.s. vest for Kaunas, med støtteledning mot Gumbinnen og Insterburg. Også i avsnittet nordover, Tilsit-Memel, øker det russiske press. Det blir interessant å se hva russerne kommer til å melde om disse operasjoner. De har for vare å vente med sine kommunikasjoner om en ny offensiv til de har resultater å peke på.

I Skogskarpatene fortsetter trykket mot Duklapasset som fører nord i Slovakia, og i Jugoslavia har Titos partisaner tatt Hlis, en nøkkelstilling på de tyske Balkan-styrkers retrettlinje. Kan de holde den, vil de på en meget effektiv måte vanskeliggjøre tyskernes bestrevelser for å trekke tilbake styrkene fra det sørlige Balkan og etablere en sammenhengende front fra Karpatene; over Ungarn til de jugoslaviske fjell og Italia. I Regrad som også er en viktig lås for den tyske retrett, har russiske styrker og Tito-partisaner trengt inn i byen, hvor det blir utkjempet heftige gatekamper. Øst for byen er 2 tyske divisjoner omringet.

I Hellas har britiske tropper og greske friskarer besatt Athen og havnebyen Pireus, og de gjenværende tyske styrker i landet (5-6 divisjoner) faller i hast tilbake på Saloniki, utgangspunktet for retrettveien opp gjennom Vardar- og Morava-dalførene.

Ungarn er som forutsagt drevet så langt at det forsøker å "hoppe av toget". Horthy anerkjente søndag den 15. okt. de allierte om våpenstillstands-betingelser, og ga hæren ordre om å nedlegge våpene. Tyskerne, som naturligvis har vært forberedt på en slik utvikling, gjorde imidlertid et motkupp. Straks etter opptrådte en ungarsk general i radføy og oppfordret troppene til å kjempe videre, og etter ham fulgte en ungarsk quisling, pilekorskapitlens leder Szalasi, som bekjente at han nå var stats-overhode. Den politiske situasjon er fortsatt uklar. Tyskerne offentliggjorde først et voldsomt angrep på Horthy etter den kjente Badoglio-opp-skrift, men slo straks etter inn på en annen linje, og sender nå ut proklamasjoner i Horthys navn om at landet skal kjempe videre i det noksom bekjente "skjebnesfellesskap" med Tyskland. Om Horthy har latt seg true og tvinge til å medvirke, kan ennå ikke avgjøres; det er meget mulig at det hele er et falsum, men det synes som om tyskerne iallfall har sikret seg riksforsstanderens person, noe som er beklagelig, da han ennå har en viss autoritet innenfor hæren. Imidlertid er det ganske tydelig et oppløsningen i Ungarn går sin gang og at landet er på vei mot fullstendig kaos; bl.a. har to amtsjefer og flere troppeavdelinger gått over til russerne, det er gatekamper i Budapest, og tjenestemenn ved ungarske legasjonene i nøytrale land nekter å stille seg til disposisjon for pilekorsmannen Szalasis marionett-regjering. Tyskerne kan ikke lenger regne på noen effektiv militær støtte fra sin siste vasall, tvertimot vil urden i landet stille økte krav til besattelestroppene.

Den første operative følge av begivenhetene er at tyskerne har sett seg nødt til å trekke tilbake panserstyrker fra den hardt omstridte by Debrecen for å sette dem inn ved Budapest, noe som kanskje til å bety en alvorlig svakelse av østflanken, ikke minst ettertt Oradea Mare (Grosswarden) langre sør, ved grensen, er falt; russerne besatte dette viktige vei- og knutepunkt den 13. okt.

Ungarn var etter Romanias kapitulasjon og kuending kommet i en meget vanskelig situasjon. Dets ledere så klart at de allierte måtte seire og at begivenhetene i Sørøsteuropa nå kom til å skyte større fart. Det

som først og fremst gjorde det vanskelig for dem å bytte høst var at lande et etterkuppet ~~var~~ mer eller mindre i de tyske besatte østprovers vold og at Romania av de allierte hadde fått løfte om (fallfall mestparten av) Transsilvania. Det er dette som har bestemt Ungarns politikk. Landet måtte avstå Transsilvania til Romania etter forrige verdenskrig, men kunne aldri forsones seg med tapet, og den pris Hitler betalte for Ungarns medvirkning til felttoget i øst, var nattopt Transsilvania, som han tvang rumenerne til å avstå. Tross alt klarte Ungarn lenge å føre en forholdsvis selvstendig politikk overfor Tyskland, men falt til fote da tyskerne besatte landet etter den store russiske offensiv i Ukraine i mars-april. En faktor som har spilt en stor rolle for Ungarns politikk er også at de herskende lag er sterkt antifolksjevnikisk innstilt, og at åpent opprør mot tyskerne med russerne ved grensene lett ville kunne utvikle seg til en sosial revolusjon, rødt mot godseierverdet. Slik som forholdene nå ligger an, synes Ungarns dilemma uløselig. Dets landevinninger i de siste årene bygger på samarbeidet med Tyskland, men Ungarns politikere ser ikke godt som enhver annen at Tysklands nederlag er uunngåelig. Og Ungarn er, særlig etter nazifiseringen i våres, med Jødeforfølgelser og megen annen uhumskhet i sitt følge, ille anskrevet hos de allierte; dets deltagelse i sønderromelsen av Tsjekkoslovakia etter München, da det sikret seg Rutenia, kommer heller ikke til dets kreditt.

I Italia har de allierte hatt en viss framgang både på kystavsnittet i øst og på midtavsnittet, hvor de nå står 15 km fra Bologna.

I Det fjerne Østen har det vært voldsomme flyangrep mot Formosa. Både mål på land og fartøyer har vært angrepet med godt resultat, og japanernes færdigheter om en sjøseier er som vanlig uten grunnlag i virkeligheten.

Krigen i luften: De tyske nøkkelposisjoner, Duisburg, Köln, Saarbrücken, Kaiserslautern og Düsseldorf, som alle ligger i en avstand av ca. 60 km. bak fronten i vest, har i denne uken vært utsatt for all bombeangrep som stiller i skyggen alt hva vi hittil har sett i luftkrigens historie. Siden lørdag natt har Köln vært målet for ett nattangrep og 4 store dagangrep og mot Duisburg har RAF kastet 9500 tonn bomber under to angrep, lørdag og natt til søndag. Dette som er absolutt rekord hittil, er en større bombebelastning enn Luftwaffe har kastet mot London under hele krigen. De allierte bombeangrep har nå også nådd en konsentrasjon som aldri før. Under Duisburg-angrepene ble således bombene kastet ut med en gjennomsnittshastighet av 250 tonn pr. minutt. De hittil rapporterte skader etter ukens allierte kjepeangrep skal være enorme.

B.B.C.s korrespondent Richard Dimbleby, som var med under dagangrepet mot Duisburg, uttalte at instruksjonene lød på i størst mulig utstrøking å legge Tysklands største innlandshavn i ruiner. For ett år siden, sa Dimbleby, ville det nærmest vært selvmord å fly inn over Ruhr om dagen. Lørdag, da en lang strøm av Halifax- og Lancaster-maskiner kom inn over den tyske grensen, kunne man ikke observere et eneste tysk fly, bare våre egne jagere som svammet over oss og på begge sider av bombeflyene. Dimbleby berøttet om innflyvningen over Duisburg, at han gjennom en åpning i skydekket så en grå masse av hus, fabrikker, veier, jernbaner og den store elven som snodde seg gjennom Innlandshavnen. Sprang- og brannbomber østes ut og Duisburg forsvant bak svære skyer av brannrøk. Nye enorme røyksøyler steg opp etterhvert som nye kjepebomber falt ned på målet. På hjemveien møtte den britiske bombeeskadren en stor amerikansk flystyrke på vei til Köln. Dette fikk meg til å forstå hvilke enorme styrker Storbritannia og USA nå kan manøvrere i luften, og ga meg også en forutanselse om hva som kommer til å ramme de tyske byer og industrimråder, sa Dimbleby til slutt.

Sjefen for RAFs Bomber Command, Sir Chief Marshall Harris, har i denne uken gitt noen detaljer om engelskonnens nye 12.000 pounds bomber. Disse bomber som for bestod av 3 sammenbygde sylindere og som detonerte i samme øyeblikk de traff jorden, er nå blitt strømlinjeformet og utstyrt med "for sinket" virkende tennsats, slik at de nå har en meget større gjennomslagskraft og sprangvirkning. 100-vis av disse "jordskjelvbomber", som de nå kalles, er i ukens løp blitt kastet mot tyske mål. En annen dårlig ny-

het for Görings landsmenn er den uoffisielle melding om et stort antall amerikanske "Superfortress", B29, nå er ankommet til England. Man regner med at 3.400 av disse kolossale bombekjeller, som hvor tar en bombebelastning på 10 tonn, skal seiles ved base i England for å settes inn i den gigantiske luftoffensiv som planlegges mot Tyskland.

Ukens statistikk: Okt. 12. Mosquitoes angriper Berlin om natten, 900 utflyvninger mot Aachen. Tunge br. bombefly med Jagereskorte angriper synt. oljenalegg i Anna-Eichel i Ruhr, 1 mask. savnes, 500 tunge am. bombefly med kraftig Jagereskorte bomber flydel-fabrik i Bremen og skiffetøyer i Osnabrück, 18 tyske jagere skutt ned, 3 bombere + 6 jagere savnes. Under 4000 km. tur angriper Mosquitoes fra England flyplasser i Jugoslavia og Tsjekkoslovakia. Fra Italia foretar all. fly 2200 utflyvninger og kaster bl.a. 1200 tonn bomber på tyske mål ved Bologna, 2 fly savnes i Barentshavet sonker russ. fly på 2 dager 1 tysk destroyer, 6 forsyningskip og 24 mindre fartøyer. Okt. 13. RAF-nattangrep mot Hamburg, 1 fly savnes, 111 fly bomber Aachen og tyske tropper som prøver å undsette byen angripes av rekttførende Typhoonfly, 18 tyske fly skutt ned, 8 egne mask. savnes. Andre flystyrker bølgegger Eimerich og Kieve hvor stor tyske militær opplag. Fra Italia angriper 1000 tunge am. bombefly med Jagereskorte motorfabrikker i Wien, Jernbanemål s.f. Budapest og synt. plje i Bleckhammer, 36 bombere + 12 jagere savnes. Okt. 14. Mosquito nattangrep mot Köln. Over 1000 tunge br. bombere med eskorte retter krigens kraftigste angrep mot Duisburg, 4500 tonn bomber kastes ut på 18 min. Ingen jagermotstand, 14 bombere savnes. 1000 tunge am. bombefly med sterk Jagereskorte angriper skiffetøyer i Köln, 14 bombefly + 8 jagere savnes. Andre all. maskiner bomber Saarbrücken, Kaiserslautern og Düsseldorf. Angrepene mot Aachen fortsetter; Berlin, Hamburg og Mannheim også bombet. Fra Italia angrep mot ungarske jernbanemål og oljenalegg i Schlesien. Russ. fly angriper tyske troppekonsentrasjoner i Memel og Tilsit. Am. melder om følgende resultat: er i løpet av en uke under flyangrepet mot Formosa og Filippinene fra hangarskip og med Kina-stasjonerte B29 superfortsninger: 227 j. fartøyer sonket eller skadet, 525 j. fly ødelagt, 53 egne fly tapt, 1500 skip. Okt. 15. RAF ny rekord, 1500 tunge bombere kaster 5000 tonn bomber om natten mot Duisburg. 1200 tunge am. bombefly + 1000 jagere angriper Köln og 2 oljenalegg i Düsseldorf. RAF bomber uten tap Sorpedomningen nær Dortmund med 12.000 pounds bomber. Russ. fly mot Memel, Libau og Tilsit. Okt. 16. RAF kraftig nattangrep mot Wilhelmshafen og Hamburg. Fra Italia mange fly mot Hermann Göring-verkenes bensolinalegg i Linz, Skodaverkene i Pilsen og industrimål i Styr osv. Nye am. angrep mot Balikpapan og Formosa. Okt. 17. Mosquito-nattangrep mot Köln uten tap; 1300 tunge am. bombefly + 800 jagere angriper Köln. 6. angrep i løpet av 7 dager mot Formosa. Okt. 18. Lancaster bombefly med Jagereskorte angriper Bonn. 550 tunge am. bombefly med Jagereskorte angriper Köln for 4. gang på 5 dager, Kassel også angrepet. Br. fly rettar nye angrep mot dikene på Malchoren. Stor innsett av de tak-

tiske styrker over Holland. - 0 -

Like før kl. 8 lørdag morgen ble det forbytt sabotasje mot tyske lagre i Ringens bryggeri. **Arbeidene fikk noen uventede varsel** og bare få ble let-tere skadet. Lagrene besto visstnok av bensin, flydelere og gummi. - Lørdag aften var det kraftige eksplosjoner i Kussius metallvarefabrikk på Bryn, som skal være beskjefligget med å lage håndgranater for tyskerne. - 0 -

Det nye Folkeforbund.

Fra 21 august til 7 oktober ble det i Dumbarton Oaks, USA, holdt en konferanse mellom representanter for Storbritannia, Sovjet, USA og China om den framtidige internasjonale sikkerhetsorganisasjon. Det er nå sendt ut en meddelelse om de resultater konferansen har ført til. Det blir understreket at planene ennå befinner seg på det forberedende stadium; de skal granskes nøyer, bearbejdes videre og så forelegges for en konferanse av delegerte fra alle de forente nasjoner.

Hovedpunktene i det midlertidige forslag er følgende:

1) Det nye Folkeforbund om man vil - som skal hete "De forente nasjoner", og som bygger på prinsippet om alle fradelskende nasjoners suverene llikerett. Alle medlemmer forplikter seg til å avgjøre tvister seg imellom med fredelige midler på en slik måte at internasjonal fred og sikkerhet ikke bringes i fare; medlemmene skal i sine internasjonale forbindelser avstå fra å bruke trusler og vold på noen måte som ikke stemmer overens med organisasjonens formål.

USA, Storbritannia, Sovjetunionen og China - senere også Frankrike, når det igjen har nådd stormakts rang - skal ha hovedansvaret for opprettholdelsen av freden. De skal ha permanente plasser i sikkerhetsrådet i det nye forbund. Seks andre stater skal velges som medlemmer av rådet for toårsperioder (ryktene beskjefligget seg bl.a. med Norge og Tsjekkoslovakia som sannsynlige kandidater til disse rådsplassene i første omgang). Sikkerhetsrådet får således 11 medlemmer. Det skal ha ubegrenset fullmakt til å slå ned angrepsaksjoner, om nødvendig med militære midler, uten å behøve å spørre alle de forente nasjoner til råds.

Planen forutsetter fire hovedorganer: 1) sikkerhetsrådet, som i praksis kommer til å få befal over verdens væpnede styrker, 2) en forsamlings av alle medlemsstater, 3) en internasjonal domstol, 4) et sekretariat. Hvis en konflikt mellom to stater ikke kan løses ved direkte forhandlinger eller ved megling, skal rådet skride inn - beslutning om det fattes av rådet selv. Hvis rådet finner det riktig, kan det hensykte tvisten til domstolen; en konflikt av en slik art at den ikke kan avgjøres juridisk, skal rådet selv søke å blegge den ved å øve diplomatisk og økonomisk trykk på partene, ved å stanse all trafikk på det gjenstridige land, avbryte den diplomatiske og økonomiske forbindelse med det osv. Alle medlemsstater skal treffe de foranstaltninger som rådet bestemmer seg for å bruke. Fører ikke disse tiltak fram, skal rådet ha fullmakt til å sette inn fly-, flåte- og markstridskrofter mot fredsforstyrrenen.

For å gjeldere disse militære aksjoner, skal rådet bruke medlemsstatenes væpnede styrker. For dette formål skal alle medlemsstater på begjæring av sikkerhetsrådet stille til rådighet væpnede styrker og alle hjelpemidler som skal ned on angriperstat. Spesielle avtaler skal fastslå størrelsen og arten av de styrker og arten av de lettelsers for aksjonen som kan kreves av medlemsstatene. Medlemsstatene skal bl.a. holde kontingenter av nasjonale flystyrker disponibele for en felles internasjonal aksjon. En militær stabskomite - bestående av stormaktenes stabschefer eller deres representanter - skal være et rådgivende organ for sikkerhetsrådet i alle militære spørsmål når det gjelder å bevare freden og regulere rustningene.

Generalforsamlingen skal bestå av alle medlemmer i organisasjonen, og samles regelmessig en gang om året. Den skal drøfte de alminnelige prinsipper for samarbeidet for å bevare freden og velge rådets ikke-permanente medlemmer. Det skal handle etter det prinsipp at organisasjonen er basert på alle fradelskende staters suverenitet og likestillinghet. Viktige beslutninger i forsamlingen skal fattes med 2/3 majoritet, andre vedtak med alminnelig stemmeflerthet. - Det meget viktige spørsmål hvordan det skal stammes i rådet er ennå ikke avgjort. (Det springende punkt her later til å være om rådets flertall skal kunne vedta militære aksjoner mot en av stormaktene eller om stormaktenes representanter har skal ha en slags veto rett. Også når det gjelder vateringene forøvrig melder seg mange intrikate spørsmål: skal en liten stats stemme være like meget som en stormakts? Skal man f. eks. kunne tenke seg muligheten av at seks småstater skal kunne overstemme de fem stormakter?)

Den internasjonale domstols statutter kommer stort sett til å bli bygget på dom som nå gjelder for Haag-domstolen. - En generalsekretær skal være organisasjonens høyeste administrative tjenestemann, med adgang til å rette rådets oppmerksomhet på et hvilket som helst spørsmål som etter hans oppfatning kan true freden.

Det er aviserferatene. De meddelelser som foreligger er ennå så knapp at det er vanskelig å gjøre seg opp noen endelig mening om forslaget, hvor mange av de viktigste spørsmål ennå står åpne. - Det er imidlertid klart at

det konferansen i Dumbarton Oaks først og fremst har hett for øye, er å skape et effektivt internasjonalt apparat for å stanse aggression - hva men ikke kan si det gamle Folkeforbundet var. Den utøvende makt er - nettopp når det gjelder aksjoner mot en angriperstat - flyttet over fra den store, tungvinte forsamling til det mindre og mer handedyktige råd. Etter alt å dømme vil stormaktene her komme til å få den dominerende stilling, og mange vil kanskje se med en viss skepsis på det. Hvis men ser realistisk på det, er det dog klart at når det gjelder krig og fred, når det blir tale om militære aksjoner, så er det stormaktene som har avgjørelsen, og uansett hvordan man forer velg- og vateringsregler i en internasjonal organisasjon, så ville stormaktenes stilling til slike spørsmål gjelde mellom stormaktene er det ikke mulig å legge grunnlaget for en varig fred. Ikke desto mindre må man håpe at også de mindre stater får sitt ord med i laget; de kan på mange måter ut fra sin mer desinteresserte stilling og sine erfaringer ha en misjon i de stores råd.

Et ledd i arbeidet for å gjøre organisasjonen mer effektiv enn Folkeforbundet er at man har forlatt den regel som var gjeldende der om enstemmighet, vedtak skal kunne fattes med alminnelig eller kvalifisert flertall. Som det var i Folkeforbundet, kunne en eller et par stater som la seg på tverke, velte en hvilken som helst sak.

Et kardinalpunkt er det at den nye organisasjon virkelig får effektive maktidler å sette inn mot en angriperstat; noe det gamle Folkeforbund i høy grad savnet. Man har ikke villet gå så langt som å opprette en egen internasjonal politistyrke, men vil la rådet disponere de enkelte staters militære styrker. De uttrykk som er brukt om flystyrkene tyder imidlertid på at man her har en slags første kjørne i en internasjonal væpnemakt hvis oppgave det blir å opprettholde ro og orden. Folkeforbundet hadde også i maktidler, i sensjonene, men det skulle en lang og uendelig prosedyre til for de ble satt ut i livet, og særlig var alle forhold vedrørende de militære inngrep meget øvevende. Etter det nye forslag skal det slutes nøyaktige avtaler om hva de forskjellige stater skal stille til rådighet av militære maktidler, og et handedyktig råd skal ha myndighet til raskt å sette dem inn.

Det skal uttrykkelig i den meddelelse som er sendt ut at den nye organisasjon ikke skal stå hindrende i veien for regionale avtaler med sikte på å bevare freden, bare de ikke står i strid med organisasjonens prinsipper. I overensstemmelse med dette søker Sovjet å skape en blokk av stater i Vesteuropa som skal garantere fred og sikkerhet der (antagelig etter mønstret av avtalen med Tsjekkoslovakia), og i det siste er det i engelsk presse kommet fram artikler med mer eller mindre offisielt preg om et regionalt system i Vesteuropa. Eden og den nederlandske utenriksminister har også uttalt seg om spørsmålet. Til den vesteuropiske statsgruppe regnes Storbritannia, Frankrike, Nederland, Belgia, Danmark og Norge, og det er tydeligvis hensikten å søke å innlede et mer intimt samarbeid mellom disse stater for å trygge freden i Vesteuropa. Vesteuropas små land har nå innsett at den tidligere nøytralitetspolitikk bygde på en illusjon, og at de på en mer aktiv måte enn før må delta i det internasjonale arbeid for å trygge sin fred og uavhengighet. - Hvordan vi skal stille oss til det foreståtte regionale samarbeid må avhenge av for det første om det kommer til å skje i slike former at stormaktenes innflytelse ikke blir utilbørlig dominerende, for det annet om det regionale samarbeid i allertil blir innpasset innenfor rammen av den store, verdensomspennende sikkerhetsorganisasjon. Skjer ikke det, kan regionale systemer lett utvikle seg til å bli maktgrupper som den ene stormakt opererer med mot den andre med nye konflikter som resultat. Å bli en blokk i det internasjonale spill har ingen småstater interesse av. I en regionale avtaler i den rette ånd kan være av praktisk nytte under den gradvise oppbygning av det nye, universelle sikkerhets-system, fordi det kan være lettere å operere med mindre, mer oversiktelige grupper av nasjoner, som både geografisk, politisk, kulturelt og sosialt står hverandre nær. Men man må huske at freden er én og udelelig. De regionale pakter må ikke komme på tvers av en universell ordening.

Italiensk orientering.

Det befrikkede Italia har et langt og tungt gjenoppbyggingsarbeid foran seg. Fabrikker, hus og kommunikasjonsmidler er blitt ødelagt av krigens herjinger, matsituasjonen er preget av flere års tysk besettelse og det tar tid for tilførsler utenfra av mat, råvarer og materialer strømmer rikelig nok inn. Også på det politiske område trengs en kraftig og samlet innsats for å danne grunnlaget for en sund og skapende utvikling. Før man kan begynne å bygge må dog det fascistiske byggverket rives ned. En ekstraordinær domstol pådømmer nå sakene mot fascistene som er anklaget for en eller annen forbrytelse. Respekten for den gamle romerske rettstradisjonen kommer til uttrykk i at hver enkelt sak blir behandlet med den mest omhyggelige nøyaktighet og alle de anklagete får anledning til å forsvare seg. Det er et løfterikt varsel for Italias framtid som kulturstat. Såvidt vites har domstolen hittil bare avsagt en dødsdom, nemlig over den beryktede fascistiske politisjefen Caruso. På alle måter søker ellers myndighetene å holde i tømme hetet mot Mussolini-tilhengere, som bl.a. har gitt seg utslag i lynching av en av det fascistiske tyranniets fremste representanter.

Rekonstruksjonen av det politiske livet, som forfalt helt og holdent under fascistens 20-årige vanstyre, kan naturligvis ikke komme igang for alvor før også Norditalia med dets store, vakne arbeidermasser er blitt befrikket. Men i de frigjorte delene av landet er opinionisdannelsen kommet ganske langt. Et stort antall politiske partier har sett dagens lys, og de utvikler, ikke minst gjennom sine aviser, en livlig virksomhet. Disse partiene tar dels opp tradisjonene fra tiden før fascismen, dels prøges de naturligvis av erfaringer fra den mellomliggende perioden og må i større eller mindre grad betraktes som nydannelser. Og ved siden av de gamle, kjente politikerne fra den for-fascistiske tiden trer nå også mange nye ledere fram.

Av dagens politiske partier i Italia utfolder etter åtte åre gamle kommunistpartiene størst aktivitet. Og deres framtidige linje og utvikling er det største spørsmålet i italiensk politikk. I kommunistleiren kan man skille ut tre forskjellige retninger. Først det egentlige kommunistpartiet hvis leder Togliatti er arbeidsminister i Bonomis samlingsregjering og som bl.a. p.g.a. sitt 18-årige eksil i Moskva av mange anses for å være nær tilknyttet Stalin. Partiet blir muligens noe hemmet ved at ganske mange tidligere fascistiske har søkt tilflukt der. Hovedorganet heter L'Unità. Den andre gruppen, de nokså fåtallige trotskistene - eller kommunistpartiet (noen kommunist) som de kaller seg selv - har sitt tyngdepunkt i de søriitalienske provinser. Dertil kommer en del unge intellektuelle som benevner seg katolske kommunister og som etter fascistens sammenbrudd har trådt åpent fram og begynt å utgi en egen avis La Voce Operaia - arbeiderstemmen.

De sosialistiske og sosialdemokratiske retningene har organisert seg i to partier: sosialistpartiet og arbeidets demokratiske parti. Noen større tilhengerskare synes imidlertid ingen av disse partiene å ha trass i at flere betydelige politikere står i spissen for dem. Statsminister Bonomi kommer således fra det sistnevnte partiet, mens sosialistpartiet har en god leder i Pietro Nenni, som også redigerer partiorganet Avanti!. Men det er ikke utenkelig at dette partiet kan vinne terrang blandt de norditalienske arbeidermassene.

Det gamle katolske folkepartiet er også gjenoppstått, om enn i ny forklædning. Democrazia cristiana kaller det seg, og som den faktiske lederen står Don Sturzo - kjent fra partifeldene for fascismen - uaktet denne gamle Mussolinimotstanderen fremdeles er i eksil i USA. Likesom det gamle katolske partiet har også dette nye hovedsakelig sine tilhengere blandt bønderne. De liberale og konservative opinionene i Italia har knapt funnet sine endelige partipolitiske uttrykk enn. Ideene er i denne forbindelse mer interessante enn de aktuelle partipolitiske konstellasjoner. Men det er demnet et liberalt parti som for en del grupperer seg rundt tilhengerne til Giolitti, som var statsminister flere ganger og senest i 1921. Partiets leder er Gerardini som har forbindelse med den norditalienske kapitalistklassen, og den viktigste avisen heter Risorgimento Liberale. Mens det

liberale partiet hittil har stukket ut en forholdsvis konservativ kurs, så er det Italienske borgerskaps andre politiske organisasjon desto radikalere, særlig på det sosiale og økonomiske området, og dertil kompromissløst republikkansk. Partiets store profet er Mazzini, en av de store navn i 18-80-årenes frihetsbevegelser. Av de nåværende forgrunnsfigurer er Reale av de mest betydelige. Partiets hovedorgan heter L'Italia Libera. Partiet har 3 ministre i samlingsregjeringen Bonomi og er antagelig noe overrepresentert.

Foruten de nevnte partiene fins det en hel rekke småpartier, som dog nærmest er fraksjoner av de store. Men ellers skal man søke at partiene og opinionene ikke har festnet seg. Gransene flyter og labilitet er et av de mest typiske trekk i det politiske bilde. Det blir interessant å se om Italia har lært noe av denne tiden eller om det faller tilbake til partipolitisk småkjøl eller en ny form for fascistisme.

Det lysner for Beveridge-planen.

Sir William Beveridge's store sosialforsikringsplan, som ble lagt fram i des. 1942, ble mottatt med stor entusiasme av det engelske folket. Regjeringens innstilling til planen var ikke så klar, og det hersket en viss frykt for at den "sosiale samvittighet" som var skapt under krigens harde press, ville skrumpe inn når himmelen igjen var "skyfri". Denne frykt er nå gjort til skamme ved at den britiske regjering har framlagt forslag i underhuset om en omlegging av landets trygdeordning, som i hovedtrekkene følger William Beveridge's plan.

Grunntanken hos regjeringen - og Beveridge - er at sosialtrygden skal garantere alle borgere den inntekt som er nødvendig for livsoppholdet, og at trygden for fremtiden skal administreres av et opprettet departement under en egen minister, og ikke som hittil av en rekke myndigheter.

I likhet med Beveridge foreslår regjeringen videre at en tvungen ukopremie skal gi rett til understøttelse i tilfelle av sykdom, invaliditet og arbeidsløshet, og til alderspensjon, enkepensjon, morshjelp, begravelshjelp og til hjelp i visse andre tilfeller. Fattigunderstøttelsen skal beholdes for visse særlige forhold, men all annen hjelp skal gis uten prøving av behovet. Standerbidraget pr. uke i tilfelle av sykdom eller arbeidsløshet blir for ugift mann eller kvinne 24 sh. og for gift mann med hustru uten lønnet arbeid 40 sh. I tilfelle av invaliditet blir hjelpen noe mindre. (Etter førkrigs-kurs er 1 sh. ca. 1 kr.)

Planen foreslår videre bernebidrag med 5 sh. i uken pr. barn fra og med barn nr. 2, og en utvidelse av det nåværende systemet med skolefrokoster, gratis melk osv. Omkostningene ved bernebidragene skal ikke dekkes av forsikringsavgifter, men av staten og kommunene, som uttrykk for samfunnets direkte interesse for barna.

Omkostningene ved regjeringens plan beregnes til 659 mill. pund i 1945. (Beveridge regnet med omkostninger på 697 mill. pund). De premiene som regjeringen har foreslått er noe lavere enn Beveridge's og også understøttelsen ligger noe under i de fleste tilfelle. Ellers er det vanskelig å uttale seg om hvilket av de to projekter som er best.

Forsikringssystemet inndeler hele befolkningen i seks klasser: sysselsatte arbeidere, folk som er sine egne arbeidsgivere, husmødre - som altså trekkes helt inn under forsikringen -, alle andre personer i arbeidsløshet, barn og pensjonister. For arbeiderne foreslår Beveridge en ukopremie på 7 sh. og 6 pence, hvorav 4 sh. 3 på forsikringsstageren og 3 sh. 3 på arbeidsgiveren hans. Regjeringen foreslår en ukopremie på 6 sh. 11, derav på forsikringsstageren 3 sh 10 og på arbeidsgiveren 3 sh 1. Premiene for de andre forsikringsklassene foreslås tilsvarende redusert.

Norge: Onsdag 11/10 om morgenen ble Vakuu Oil's drivstofflager på Søreng sprunget i luften. - Tyske sykkelpatruller i Oslo undersøker folks legitimsjonskort. - I Hønefossdistriktet er det fremdeles urolig med ustanselige husundersøkelser og legitimsjonskontroller.

Himmlers organ "Das Schwarze Korps"

Offentliggjorde forleden en detaljerte og utdelt om den satsingen som kunne tenkes å oppstå hvis de allierte besatte Tyskland. "Tyskerne vet av egen erfaring", heter det bl.a., "at et besatt land ikke er et fredelig land. Et okkupert land kan i beste tilfelle beherskes av besattsestropperne så langt deres våpen når. Overalt har befolkningene forstyrret krigføringen for oss i betydelig grad og ødelagt forvaltningen og trafikken. Og tyskerne har innhatt en av hovedrollene i motstandernes strategi. - Tyskerne må gripe til samme slags metoder i tilfelle av en alliert okkupasjon av Tyskland, så vil de skape en ganske annen motstand mot okkupasjonen enn de russiske og jugoslaviske partisanene har gjort. Motstandens deres kampteknikk - tilpasset etter omstendighetene - vil den evige motstand som de allierte har vunnet sine tidligere seire med, ikke være noe nytt. Mot friskarer og partisaner hjelper ikke bomber, tanks og artilleri. Det vet de tyske soldatene av egen erfaring. I en sann krig klerer den dyktigste seg best,

Tyskerne sås for å velge mellom seir og død, mellom et liv i kamp og forvisning til Sibir. De må, heter det, kjempe til siste slutt mot den forhatte motstanderen. De som overlever har fallfall håp om seir og ved å kjempe kan de vinne landet sitt tilbake. - For hver kilometer tysk jord de allierte erobrer, blir det uendelig meget vanskeligere for dem å sikre forbindelseslinjer og oppmarsjområder. Soldatene kommer ikke til å finne noen ro i det erobrede landet, og når de ikke beskyttes av tanks eller bomberfly, vil døden lure på dem bak hvert hushjørne. Kanskje tror de allierte at de kan løse denne oppgaven etter erfaringene fra Italia eller Romania. De vil kanskje gå hardt fram og svare med represalier. Men det tyske folket er laget av et annet stoff. Ingen represalier klarer mer enn å ødelegge en by, intet styre greier mer enn å drive og forvandle fri folk til slaver. Dette skremer ikke tyskerne. Det er et forbigangt stadium for dem. De vet at de bare har å velge mellom liv eller død. Derfor vil de kjempe videre selv etter at landet er blitt besatt.

Man, fortsetter avisen, kanskje de allierte har en annen plan. Den som besetter et land, oppretter en civilforvaltning. Representanter for okkupasjonsmakten blir ledere, man de samarbeider med krefter fra det besatte landet. Slike frivillige finns alltid når man har noe å by dem, såsom makt til dem som ikke har noen, brød til dem som sulter eller beskyttelse for de feige. Hvis de allierte oppretter en sivilforvaltning i de besatte tyske områder, vil de utvilsomt finne folk som er villige til å gjøre deres arbeid. Et folk består ikke bare av "karaktersattlet". Om behandlingen av disse samarbeidsmenn, erklærer avisen, at det i besatte tyske distrikter ikke kommer til å finnes noen tysk sivilforvaltning eller domstol, fordi deres ledere og funksjonærer ikke kommer til å leve en måned en gang. Ingen samarbeidende tysker kan lyde fiendens ordre uten å være forvisset om at han snart ligge på et skrivbord. Ingen kan bøye seg for fiendens vilje uten å bli betraktet som en forræder. Ingen kommer kan døme tyskere diktart av fiendens å bli korsfestet om natten ved sitt eget vindu. I de okkuperte tyske landsdelene kommer det ikke til å finnes forredere; det vil være for farlig å gjøre slikt skittent arbeid. Ingen kommer til å gjøre okkupasjonsmakten en tjeneste; for det ville være hans siste handling mot livet. Ingen maskin kommer til å arbeide for fienden, ingen fabrikk holdes igang for deres rekening, intet lokomotiv bevege seg for deres skyld. Ingen skal bære brød til dem, ingen rekke dem vann. Ingen piket kommer til å løfte øynene mot dem. Ingen emigrant vil komme hjem og løse regjering. Der som ikke følger den tyske samvittighetens tvingende bud, kommer den høyeste og siste instansens knokkelhand til å vise den rette veien.

Hundretusenvis av de dyktigste og tapreste soldatene kommer til å gjøre sin plikt på denne måten. De soldatene som motstanderne heter mest, vil vite det ytterste fordi de har mest å tape. De kommer, forsikrer avisen, til å danne sterke stormkiler og være et fryktelig våpen - Hitlers soldater!

Om denne kampen etter Tysklands okkupasjon kan vi vite litt. Man kan

ikke stille et helt folk mot okkupasjonsmakten på en eneste dag. Ikke de portere millioner på millioner på en gang. Det vil ta tid, og de gjelder det at de tyskerne som bærer kjeper, hindrer motstanderne i å gjennomføre et slikt program. Også den som lider nød eller dør, hjelper til med å vinne tid for en ny tysk seir, slutter "Das Schwarze Korps".

Avissensinnstilling minner ikke så lite om den gamle vitsen: "Når Hitler har klart å "narre" de allierte arméer helt inn i Berlin, da er den tyske seir sikker". SS-troppene følger kanskje at de ikke har noe valg, men vi for vår del tror ikke at den alminnelige tysker er noen "karaktersattlet" i motgang, at han er i besiddelse av tilstrekkelig personlig initiativ og civilcourage. Meldingene fra de områder av Tyskland som allerede er besatt av de allierte går ut på at befolkningen nærmest er trøtt av krigen og likegyldig. Og det spør om Himmler kan opprettholde sitt terrorapparat i virkelige kritiske situasjoner. - Forøvrig må det være oppmuntrende for quislingene i alle land å lese svart på hvitt hva de tyske lærere synes om dem.

UNRRA. Organisasjon og oppgaver.

Etter flere års grundig forberedende arbeid står UNRRA nå overfor oppgaven å hjelpe de landene som er blitt befrikket i rask rekkefølge: Frankrike, Belgia, Jugoslavia og Grekland, forhåpentligvis snart Holland og Polen etc. etc. Oppgaven blir ikke lett, folkene er utsultet, industri- og kommunikasjonsmidler ødelagt og tonnasjer må fremdeles for størstedelen stilles i krigføringen tjeneste. Hvorledes oppgaven vil bli løst, vil de nærmeste månedene vise. Her skal vi bare gi en kort oversikt over oppbyggingen av UNRRA og hvilke mål denne kjeper-organisasjonen har satt seg. (Vi bygger i det alt vesentlige på en svensk brosjyre: "Hvorledes verden skal hjelpe" av Lars Lund).

Allt den 20. aug. 1940, da England kjempet alene mot verdens sterkeste militærmakt og invasjonen truet, uttalte Churchill i en tale at den engelske regjering med en gang ville ta opp fredsproblemet og bl.a. sørge for at det på forhånd ble planlagt hurtige tilførsler av levnatsmidler og medisiner til de europeiske landene ettersom de ble befrikket. Også Tyskland innbefattet han i disse hjelpeforanstaltninger. En komite ble nedsatt, som fikk navnet sitt etter ordføreren, den ansette økonom Sir Frederick Leith-Ross. I sept. 1941 ble denne komiteen utvidet med representanter for de andre allierte nasjonene, og det målet man samlet seg om var å sikre tilførsler av levnatsmidler, råvarer etc. til de befrikkede landene. Inngående undersøkelser ble foretatt for å beregne landenes behov for sakorn, settepoteter, medisiner, met etc.

Også USA var oppmerksom på disse problemene. Det første skritt var tatt i og med at president Roosevelt fikk utvidet Lend-Lease-loven til å gjelde også i det befrikkede Nord-Afrika. I nov. 1942 ble New Yorks guvernør Herbert H. Lehman utnevnt til leder for de amerikanske hjelpeaksjonene. Snart var en vidt forgrenet organisasjon bygget opp. - Men de to allierte hjelpekomisjonene gikk delvis i veien for hverandre. En samordning måtte være løsnet. Hvetekonferansen sommeren 1942 var det første skritt på veien. På den konferansen ble man enige om å opprette en internasjonal hvetepool, som skulle overta alle hvetelagrene som var lagt opp i USA, England og dominiona for å kunne stille sulten i de befrikkede land. Dessuten hadde Australia og New Zealand alt lagret overskuddet av utv. høst og en rekke britiske kolonier og dominions hadde lagt opp lagre av te, kaffe, kakao og sukker.

Neste skritt var konferansen i Hot Springs våren 1943 hvor 80% av Jordens befolkning var representert og hvor verdens matforsynings situasjon ble behandlet. Deltagerne gikk inn for både en kortsiktig og en langsiktig plan for etterkrigstidens forsyninger. På langt sikt skulle verdens ernæringsstandard høves. Man ønsket å sette en stopper for systemet med produksjonsinnskrenkninger for å holde prisene oppe. Ved å opprette et internasjonalt balanse- eller buffertlager håpet man at tilbud og etterspørsel kunne gjøres konstante og prisene stabile. I Hot Springs ble man også en-

nige om at det burde opprettes en permanent internasjonal organisasjon som skulle løse disse problemene og den 9. nov. 1943 undertegnet 44 nasjoner - deriblant Norge - en avtale i Washington om å opprette en internasjonal organisasjon med det formål "å skaffe mat, klær, husly og legehjelp til krigens ofre i de befrieede landene. Den skal forberede og ordne med hjemsendelsen av krigsfanger og landsflyktige, hjelpe til med gjenreisningen av de mest nødvendige jordbruks- og industriproduksjoner og gjenopprettelsen av de viktigste samfunnsfunksjonene". Organisasjonen ble kalt UNRRA - United Nations Relief and Rehabilitation Administration (De forente nasjoners hjelpe- og gjenreisningsadministrasjon) - UNRRA's arbeid er bygd opp omkring The Council - Rådet - som er den høyeste instans. I Rådet sitter en representant for hver av de 44 nasjonene, og både små og store land har samme rettigheter. Norges representant er statsråd Frihagen. Rådets oppgave er å trekke opp retningslinjer for UNRRA's økonomiske politikk. Det skal ha møte to ganger om året - siste møte var i Montreal på sensommeren før - og vedtakene krever som regel bare enkelt flertall. Det ligger rådsøtene fungerer en "Central committee" - komitee - hvor bare Usa, England, USSR og Kina er representert. For å sikre småstatenes interesser fikk den norske representanten satt igjennom at Centralkomiteen skal ta et annet lands representanter med på råd når dets saker skal behandles. De beslutninger Centralkomiteen fatter mellom Rådets sesjoner kan også angjøres av Rådet på dets neste møte. Centralkomiteens formann er generalldirektøren, som skal velges anstemt av Komiteen. Amerikeneren Horberth Lehman er valgt til generaldirektør.

Foruten Rådet og Komiteen er det etablert en del faste rådgivende komiteer: Forsyningskomiteen med representanter fra de største forsyningslandene, komiteen for finansiell kontroll - hvor bl.a. Norge har sete - som kontrollerer budgettene, desuten flere tekniske ekspertkomiteer for jordbruk, helsearbeid, flyktningsspørsmål osv. To regionale komiteer er også opprettet, Europakomiteen og komiteen for Det fjerne Østen. Disse har til oppgave å undersøke de viktigste behovene i verden når krigen er slutt. Frihagen er viseformann i Europakomiteen.

Om finansieringen av dette store foretagede kom man fort til enighet. Rådet anbefalte at de ikke-okkuperte landene skulle betale 1% av sin nasjonalinntekt i tiden 1. juli 1942 til 30. juni 1943 til UNRRA. Bidraget er frivillig, men hvert land er selvsagt sterkt moralsk forpliktet til å betale. På den måten beregnes UNRRA å få inn 2, 5 milliarder dollar. Men UNRRA skal ikke bruke av sine egne midler for å finansiere hjelp til de land som har muligheter for å betale for den. Okkuperte lands regjeringer som disponerer tilstrekkelige midler i gull eller valuta skal gjøre opp for de fornødenheter de får. Det antas at Frankrike, Belgia, Holland og Norge helt eller delvis kan betale for seg, mens Polen, Grikenland og Jugoslavia antagelig får leveransene gratis. Norges valutapessige stilling er vel og så såpass god at vi kan gjøre opp for oss, men det kan bli knapt om dollar. Regjeringer som ikke kan betale for hjelpen i utenlandsk valuta, skal stille inntektene av selget av UNRRA's varer i landene sine til UNRRA's disposisjon.

Oppgavene: Det materialet som er samlet sammen om behovene etter krigen viser bl.a. at det vil trenge 45,9 mill. tonn mat, søkorn og frø, bronse, søl, klær, restoffer, maskiner og legemidler i de første seks månedene etter befrielsen i 9 europeiske stater. Sovjetunionens behov er da ikke regnet med. En tonnasje på 23,5 mill. tonn vil være nødvendig for transporten. Matvareberedningen er basert på det laveste kalori-forbruk det er forsvarlig å regne med, nemlig 2000 kalorier pr. person pr. dag. (Grunnrasjonene i Norge idag etter rasjoneringskortene gir 1500-1600 kalorier). Et viktig spørsmål var i hvilken utstrekning UNRRA skulle ta opp hjelpearbeidet i tidligere fiendeland. Hjelp er absolutt nødvendig bl.a. fordi epidemier kan spre seg fra Tyskland ut over hele Europa. Norge havdet at formålet først og fremst måtte være å hjelpe land som hadde lidd under okkupasjonen og at fiendelandene måtte komme i annen rekke. Et forslag om at fiendelandene skulle betale fullt ut for den hjelpen de fikk, gikk igjennom. Dette standpunkt har vakt en del kritikk.

Et annet meget viktig prinsipp er slått fast: Hjelpearbeidet må ikke brukes som politisk våpen. Ved fordelingen skal det ikke gjøres noen forskjell på nasjonalitet, rase eller politisk oppfatning. Hjelpen skal ytes fullt rettferdig på grunnlag av befolkningens behov. Alle samfunnsklasser uten hensyn til kjøpekraft skal nytte godt av hjelpen. Fordelingen skal skje under effektiv rasjonering og priskontroll. I den første tiden vil fordelingen selvfølgelig måtte foretas under militær kontroll, senere skal den overlates til landenes lovlige regjeringer. Men det må igjen understrekes at hjelpen til de nødstridte folkene ikke under noen omstendighet må bli et politisk maktmiddel. - Det presiseres også at UNRRA bare kan ta opp sitt virke innen et område hvis den nasjonale regjering har gitt sin godkjenning til det. Ikke engang epidemier kan bekjempes uten et landets myndigheters berømmelse. For denne bestemmelsen har det vært rettet kritikk som går ut på at hvis man skal komme noen vei i internasjonal samarbeid, må man heller begrunne støttenes suverenitet enn styrke den.

UNRRA's hjelpearbeid - den del av oppgaven som ordet Relief (den første R. en i UNRRA) peker hen på - kan stort sett deles i 4 grupper: 1) Leveranser av de viktigste forbruksvarer for å dekke de mest presserende behov, såsom mat, klær, bronse, hus og legemidler, 2) Helsearbeid og sosiale tiltak. Personer som påtreffes i de befrieede områdene og som er blitt deportert eller forflyttet eller evakuert dit, skal sendes hjem. (Etter UNRRA-beregninger er nesten 25 millioner mennesker blitt tvangsforflyttet under krigen hittil). 3) Leveranser av forsyninger bl.a. av søkorn, kunstgjødsel, råvarer, fiskeredskaper, maskiner og reservedeler så landet selv kan få sitt eget hjelpearbeid igang. 4) For så vidt mulig å møte det øyeblikkelige behovet skal det ytes hjelp til istandsettelse av lys, varme og kraftfor- syningene, sanitærnett, transportapparat, midlertidige lagre etc. - Alt etter prinsippet: hjelp til selvhjelp.

V.h.t. de andre delen av UNRRA's arbeidsprogram - Rehabilitation (gjenreisningen) - så er det etterhvert inntrådt en tydelig forandring. I den håpet at UNRRA var det første skrittet i retning av en verdensomfattende organisasjon for planmessig produksjon og omsætning av varer. Men UNRRA har presisert at "oppgaven ikke må oppfattes som innledningen til en gjenreisning". Jordbruket og industrien skal bare hjelpes på fete for å lindere den øyeblikkelige nød. Det er ikke UNRRA's oppgave å gjøre industriforetagender produktionsdyktige på lengre sikt eller å bekjempe arbeidsledigheten. Denne innskrenkning har vakt skuffelse på mange hold. Men de oppgaver UNRRA har tatt fatt på er enorme nok.

Hvor skal UNRRA få varene fra til dette hjelpearbeid? Verden er i krig og de forente nasjoners ressurser går til frontene Jorden over. For å tilgodese krigføringens behov har sivilbefolkningene i f.eks. England og USA måttet pålegges store innskrenkninger. Ved en gallupundersøkelse i England i begynnelsen av 1943 svarte 79% ja på spørsmålet om de var villige til å opprettholde rasjoneringen også etter krigen for derigjennom å hjelpe de nødstridte landene. I Amerika svarte 78% ja og også i Sverige f.eks. har opinionundersøkelsene gitt lovende resultater. Det letter arbeidet betraktelig for UNRRA - The Combined Production and Resources Board (særdning råd for produksjon og naturrikdommer) ble opprettet i juni 1942. Formålet med disse råd er å samordne Storbritannias, Kanadas og USA's produksjonsprogrammer og tilpasse dem til krigens behov. De skal påse at produksjonskapasiteten utnyttes til det ytterste, at trennsbehovet reduseres til et minimum etc. Disse internasjonale organisasjoner er satt igang for overhodet å kunne løse drens forsyningsproblemer og for å sikre sivilbefolkningens behov. Råderådet f.eks. planlegger den best mulige utnyttelse av de alliertes råvarerkløder, næringsmiddelrådet disponerer over alle næringsmidler, shippingrådet betrakter all tonnasje som en felles pool osv. Disse organer vil bli av stor betydning også i tiden etter krigen. Men freløpig må krigføringen på forn hjelpearbeidet, både når det gjelder forsyninger og tonnasje. - Det finns vake punkter i UNRRA, men en god begynnelse er gjort; den store administrasjon som er bygget opp strækker seg meget lengre enn å beseire aksaektene.

Til utefronten.

De kommende måneder vil stille Norge overfor den kanskje alvorligste situasjon i landets historie. Ca. 200 000 tyske soldater befinner seg på norsk territorium; deres rettrovener er på det nærmeste avslørt. Snart vil vi også måtte huse ytterligere 100 000, som forfulgt av flammene og russerne, har flykt og bærer alt de har med seg. Kan ikke vi disse styrker skal på kort tid legges ved dem den dag våpenstillstandavtalen blir inngått, kan skje vil de det ikke. Vi må være forberedt på alt. Derfor kommer et avstusjonens er slutt og sluttene vil den vel bli, at arrestasjonene har fått et omfang som aldri før - og nye kjennerutløst kan ventes hver dag. Det er tydelig at sluttkampen nærmer seg. Da vil det for alvor vise seg om vi holder mål.

Når vi står foran slike avgjørende begivenheter, blir tankene til dem som kjemper utenfor landets grenser. Ti hverdags blir det bare å minnes dere av og til; arbeidet og hjemmefrontens kamp tar all tid og tanke. Det betyr ikke at vi overvender vår kasse betydelig. Tvert imot, tyskerne og nasjonene har skapt hjemmefronten; vi har bare måttet vende oss mot deres overgrep. Sjøfolkene og flygerne deriut hadde valget, og de nølte ikke med å velge. Den tyske jernhulden kunne treppe ned til og vektet her i landet, men nye friske skudd skjøt opp i "Little Boney" i Canada, i England, i Sverige og på Island. Utværetten har vært en stadig inspirasjon for vår kamp.

En ting er vi stolte av her hjemme at vi har kjempet for vår kamp uten å bli fanatikere, uten å bli alt for intolerante, uten å være et allfor utømmet hat mot våre fiender. Også her har vi mottatt kraftige impulser fra dem. Vi har hørt sjøfolk, flygere eller infanterister, som har uttalt seg, bli intervjuet i kringkastings. Alle slår de rosen vakk: "Vi gjorde bare vår plikt, ikke mer enn den saken".

Det er over 4 1/2 år siden vi har sett vår konge og vår regjering. Og veien er lang og forblindelsen dærlig. Lite vet vi hva nordmenn i utlandstanker, føler og mener idag om politikk og etterkrigsproblemer. Dere er blitt erfaringsrike, vi er det vel også. Sammen skulle vi ha gode betingelser for å bygge Norge opp igjen. Forskjellige er vi kanskje blitt, men Norge binder oss sammen; som åkenavd sa forleden: skillet kommer aldri til å gå mellom utefront og hjemmefront.

Den dagen da norske marinesartøyene stimer inn i våre fjorder og norske soldater springer iland, den dag da norske polittroppene går over grensen hjga, den dagen da lovlige myndighetene våre attar står på norsk jord, den dagen vil de bli møtt av et anstemt rop: **VELKOMMEN!**

- 0 -

Ingen må møte fram til politiske møter. Det innskjerpes at ingen må møte fram til noen slags bedriftsmøter eller overhodet til møter av politisk art. I den nye fylkesmannslov er det gitt fylkesmannen adgang til å innkalles offentlige funksjonærer til lukkede møter og det er spesielt gjort oppmerksom på at det også gjelder politiske møter. Ingen offentlig funksjonær må etterkomme en slik innkallelse, enten det gjelder møte, foredrag eller annen tilstelning.

- 0 -

Tyskerne har sendt mange nye tropper til Elverum-Trysil distriktet. Det be regnes at det falt er ca. 12 000 mann i dette distriktet. De fleste av dem er forflyttet fra Vestlandet. I Kongsvinger skal det forlegges 3000 mann. Til Skjerve er det kommet 200 mann nytt. I det siste har det vært økt kontroll på alle hovedveier i grensdistriktene og på broene over Glomma.

- 0 -

På Lillehammer befinner det seg nå 40 forviste prester og 4 biskoper.

- 0 -

OKEN SOM GIKK (19. - 25. okt.)

På Vestfronten er Aachens fall siste ukens mest høynefallende begivenhet, men den betydelige framgang i Scheldedeltaet vil antagelig få vel så stor betydning. Den kanadiske 1. armé har nå under harde kamper ryddet over halvparten av den tyske loame på sørsiden av Schelde, og har bl.a. tatt Middelburg, Ardenburg, Seeburg, Schondijk og Broekens; den siste by, som ligger rett overfor Vlissingen på Walcheren, har med sine artilleristillinger behersket innløpet fra sørsiden av munningen. På Walcheren sitter tyskerne framdeles, men oversvømmelsene etter bombingene av dikkene og flyangrep direkte mot stillingene har i høy grad svekket tyske militære betydning, og det er vel nå bare et spørsmål om forholdsvis kort tid å rense Scheldedeltaet helt, slik at Antwerpens store og viktige havn kan tas i bruk av de allierte. Etter erobringen av Woensdrecht på Bevelands-halvøya har kanadiene også gjort betydelig framgang her.

I nordlig retning fra Antwerpen har engelske styrker også støtt fram, krysset den nederlandske grense og står nå like foran den nederlandske by Rozenend. Støttrøyningen er Breda. Koordinert med dette støt er det fra korridoren längre øst innledet en offensiv mot Hertogenbusch, og etter de siste meldinger er størstedelen av denne by på engelske hender. Også fra østtiden av korridoren over engelskøynene et kraftig offensiv trykk og driver de tyske styrker sammen i en loame i Haas-buen i retning Venlo; tyskernes stilling her er meget vanskelig, da det ikke fins broer igjen over elven.

Spesjonalene for å rense Scheldedeltaet har nå spesielle formål å åpne veien til Antwerpens havn, mens de øvrige operasjoner i Nederland synes å representere bestrepsler for å bygge opp en breder-front, brukbar som basislinje for et nytt, større britisk forsøk på å gjennomføre en gjennombrøytning og omfatning av den tyske nordflanke. Slat ble forsøkt et gjort med en meget smal kile av fallskjermstrupper og flybæret infanteri, og førte ikke fram. Et nytt støt over en front som strækker seg omtrent fra Dordrecht til Hiltjeen, vil de tyske styrker ha vanskeligere for å avverge, særlig når det kombineres med et sterkt offensivt press i Haas-buen, slik at de knappe tyske reserver blir festholdt her.

Erobringen av Aachen den 20. okt. representerer både militært og psykologisk en betydelig seir for de allierte. Aachen er nøkkelen til Köln, og det vil sikkert få følger for den tyske moral at denne by, som Hitler ville gjøre til et Stalingrad, er lagt i grus og inntatt. Etter et voldsomt bombardement og forbitrede gatekamper gjennom ti dager etter det amerikanske ultimatum var avsløtt, overgav restene av garnisonen seg, 10 000 mann.

Også på Wesale-fronten og i Vogesene har de amerikanske styrker hatt framgang, og det ser ut som om man står like foran de avgjørende kamper om Metz. Den store høstoffsensiv i vest er imidlertid ennå ikke satt i gang med full styrke, dels fordi været har vanskeliggjort både transporter til lands og fly-operasjoner i full skala, dels fordi mangelen på store brukbare havner nær fronten har hemmet de allierte i utførelsen av sin materielle overlegenhet.

På Østfronten er bevegelsene for øyeblikket større. Russene har attar vel 2 måneders oppladningspause på mittsnittet sett i gang en stor og meget kraftig offensiv mot Østpreussen, og Stalin kunne i en degnredde mandag den 23. okt. melde at den røde armé hadde rent det tyske gransesvar overanda på en front av 150 km bredde. Bl.a. er byene Eydtkulmen, Rosintan, Goldap og Augustov tatt, og russerne står like foran det viktige trafikknutepunkt Gumbinnen. Fronten er i centrum trykket opptil 40 km inn på tysk område. Det ser ut som om russernes hovedstøt blir satt inn over Eydtkulmen-Gumbinnen-Insterburg, gjennom den såkalte Insterburgåpning langs elven og jernbanen mot Königsberg. Området ligger nord for de ts-

suriske Sjøer, hvor terrangforholdene i langt høyere grad vanskeliggjør en framrykning, mens på den annen side sjöområdet utgjør en ganske effektiv flankesikring i sør for den russiske angrepsaksjonen. På nordflanken over russerne et voksende trykk mot Memel-Linjen, hvor bl.a. de står uheldigbart foran Tilsit, og de siste dagers meldinger går ut på at offensiven nå også er utvidet til å omfatte Suwalki-området og Narow-avsnittet n.ø. for Warszawa. Fra Memel til Łomża rykker de russiske armeer altså nå fram i en stor bue, som kan tenkes å utvide seg til en omfattningsoperasjon av stort format. Tyskerne gjør forbitret motstand, men det leder til at den russiske overmakten både i tropper og materielle - bl.a. et veldig oppbud av panser og fly - er overveldende. De linjer tyskerne kan støtte seg til i Østpreussen er i motsetning til hva tilfellet er i vest, i det store og hele bare provisoriske anlegg, og etter den massive russiske oppledning, som her i nettedet siden begynnelsen av august, er det grunn til å vente betydelige resultater på dette frontavsnitt i den nærmeste framtid.

I Balticum er de tyske styrker helt revet opp, og det er nærmest bare opprensingsaksjoner som gjenstår; noen aktiv rolle i slaget om Østpreussen kan 16. og 18. arme iallfall ikke spille. På Warszawa-avsnittet hersker det relativ ro, og tross at det russiske offensive trykk er øket noe på den galisiske front, er bevegelsene foreløpig heller ikke her store.

Destoover betydningsfulle er begivenhetene i Ungarn. Som antydning i siste oversikt, måtte den indre uro i landet, med økte krav på tyske besetningsstyrker, svekke den tyske front, samtidig som den ungarske arme for en stor del enten la ned våpnene eller gikk over til russerne (det gjelder iallfall tydeligvis 1. ungarske arme). Resultatet ble avgjørende begivenheter i det østlige og nord-østlige Ungarn. Slaget om det viktige trafikknutepunkt Debrecen endte med russisk seir, og byen falt den 21. okt. Samtidig tiltvang russerne seg et gjennombrudd på Karpaterfronten, hvor de etter å ha satt seg i besiddelse av alle de sv. pass rykket inn i Rutenia (Karpater-Ukraina). Ved Sighet i Nordtransilvania, ved den gamle rumensk-tsjekkoslovakiske grense, kunne Petrovs 4. ukrainske arme forene seg med Malinowskis 2. slik at retrettveien for de gjenværende tyske styrker i Transilvania ble avskåret, og Lynsnære aksjoner som fulgte mot Satu Mare og Jernbaneknutepunktet Myröghyza (nord for Debrecen) gjorde at hele det tyske forsvarssystem i Østungarn brøt sammen, slik at tyskerne i hast måtte falle tilbake over Tisza mot Budapest. Stillingen er så meget mer prekær som partisanrøisingen i Slovakia truer den tyske nordflanke og store russiske styrker rykker nordover mot Budapest mellom Donau og Tisza fra Szeged og Baja, som også er erobret. Det har vært ganske kraftige tyske motangrep ved Szolnok, men det har etter alt å dømme bare vært oppholdende strider for å gi de andre tyske styrker ro til å trekke seg tilbake over Tisza nord og sør for byen. Erobringen av Debrecen, som var ankerfestet i det tyske forsvarssystem i det nordøstlige Ungarn, har åpnet veien til Budapest for russerne, og det gjenstår neppe annet for de tyske tropper i Ungarn (som er øket fra 3-4 til 16-18 divisjoner) enn å røpflere på Donau-Linjen, hvor lenge den kan holde, vil vi kanskje snart få se.

Den 21. okt. samme dag som Archen og Debrecen falt, erobret russiske og jugoslaviske styrker Beograd, et nytt viktig militært resultat. Beograd erobringen besegler de tyske Balkan-divisjoners skjebne. Det er ikke mulig nå å skjønne hvordan de skal kunne ta seg fram til hovedfronten i Ungarn. Den skjebne som ble restene av to innfangede divisjoner sørst for Beograd til del, er symptomatisk: 9000 tyskere falt, 8000 ble tatt til fange, og et veldig bytte av materielle i russernes og jugoslavernes hender.

Tyskernes stilling i Nordfinland blir mer og mer prekær. Finnens holder en høy marsjtakt, og er nådd frem til Sodenkyla, mens russerne etter erobringen av Petsamo i forrige uke også har tatt Seläljärvi og nå har nådd den norske grense over en front av 80 km. De tyske styrker i Nordfinland står derfor i fare for å bli omringet og avskåret fra styrkene i Norge, og krigen vil etter alt å dømme utvikle seg til en kamp om velforbindinger og tilførselslinjer. Det er meget sannsynlig at russerne vil utstrekke sine operasjoner til norsk område, og det leder til at tyskerne holder på å rømme Sør-Vannøen, i hvor høy grad Pasvik-elven vil hindre

den russiske framrykning gjenstår det ennå å se, den er både bred og stykkevis ganske strø. De kjente broforbindelser er Elvenes vobro nær Kirkenes, en bro ved Boris Glob og en pontonbro ved Svanvik. Fra Seläljärvi går en vei over Svanvik til Kirkenes og fortsetter til Tana hvor den knyttes til riksvolnettet. Den er sterkt utbygd under krigen, og har en ikke foraktelig kapasitet. Over Enaretraktene går også en nybygd vei fra Ivalo til Karasjok og videre over Skoganvarre til Porsangerfjord. En nybygd velforbinding foregår også fra Karasjok til Insi, som igjen står i velforbinding med Alta. Hvis tyskerne kommer til å oppgi Finmark, er det sannsynlig at de først vil falle tilbake på Lyngenlinjen, men både russiske og finske operasjoner i Finland og i grensestrøkene vil kunne kullkaste alle planer, likest en russisk eller vestalliert innmarsj på Finnmarksysten.

Når nå russerne står ved den norske grense, viser det seg hvor forutsende det var av den norske regjering å slutte avtalen i mai med Russland som med de vestallierte regjeringer og administrasjonen av norsk område under en midlertidig alliert alliert besettelse; norsk suverenitet og norsk selvadministrasjon ble sikret, med de selvsagte og nødvendige innskrenkninger som gjelder for områdene i uheldig nærhet av kampsone. Det viser seg da også at nå er det ikke russerne, men tyskerne befolkningen i Øst-Finmark nærer størst angst for; tyskerne truer nemlig med å gjennomføre den brante jords politikk i disse værherde strøk og frangsakere befolkningen. Blir denne linje gjennomført nå da vinteren og våkettiden den opppe nå er satt inn, kan befolkningen komme i en katastrofal situasjon, særlig da det synes ganske opplagt at det ikke kan stilles til rådighet til nærmest alle de nødvendige transportmidler for den. En rekke NS-størrelser med Jonas Lie og Lippestad i spissen er reist nordover for å hjelpe til med tvangsrekrutteringen, men det skal bli interessant å se om de og tyskerne virkelig våger å svi av husene og jage befolkningen ut på Finnmarksvidda eller forsøke å transportere den på fiskerskøyter og andre småfartøyer langs den høyst utsatte kyst.

I Italia har de allierte tatt Casena og Montebelluno og har rykket videre fram mot Bologna.

Den vesentligste del av Frankrike danner nå en såkalt indre sone som er frosset fra den allierte militærforvaltning, og samtidig har England og USA anerkjent de Gaulles kabinett som midlertidig fransk regjering, en naturlig og logisk følge av de franske innerkretsers gode innsats og deres opplutning om de Gaulle.

I det fjorne Østen er den lange ventede invasjon av Filippinene satt i verk. Tirsdag 17. okt. gikk 6 amerikanske arme og australske styrker i land på Leyte og de to mindre øyer Suluan og Samar, etter et heftig bombardement fra flåte og fly. Luzon og Mindanao ble gjennom flere dager i forveien utsatt for voldsomme luftangrep, noe som ville det japanerne a.h.t. hvor det neste slag ville falle, og ikke minst bombing av alliertanleggene på Formosa vil vanskeliggjøre de japanske tilførselslinjer til stridsområdene. Invasjonstyrkene, som omfatter ca. 100 000 menn, er støttet av den sterkeste konsentrasjon av fly- og flåte-styrker som noengang har funnet sted i Stillehavet, og man regner med at det forberedende bombardement sette ut av spillet 1300 japanske fly og nærmere 100 skip. Operasjonene måtte i sin første fase vventet svak motstand, og forløpet er fortsatt helt tilfredsstillende. Særlig har amerik anerne gjort betydelige framganger på den største av de invaderte øyer, Leyte, hvor bl.a. den viktigste by og en stor flyplass er erobret.

Leyte-arkipelaget ligger mellom Mindanao og Luzon, og ved landgangen her sikter amerikanerne tydeligvis på å slå en kile inn mellom den nordlige og sørlige del av de japanske styrker på Filippinene 7000 øyer, falt ca. 250 000 menn. Når Filippinene er i de alliertes hender, vil det oppstå en skjebnensveger trussel mot de ca. 500 000 japanere som har bosatt byene sønnover og som da vil bli avskåret fra sin forbindelse med hjemlandet, samtidig som Japan blir avskåret fra en av sine viktigste forsyningsbaser. At japanerne er klar over alvorlig trusselen, synes å framgå av meldingene den 25. okt. om at krigens største sjøslag utkjempes utenfor Filippinene. Medfører meldingen riktighet, vil det altså si at den japanske flåte, som

i de siste to år forsiktig har vært holdt tilbake som en "flåte in being", nå blir satt inn for å øskjære de amerikanske invasjonstyrker fra deres basis på Ny Guinea, 2000 km borte. De foreliggende meldinger går ut på at 1 japanske hangarskip er senket og 8 større skip, deriblant 5 slagskip, skadet, 1 amerikansk krysser er gått tapt.

Krigen i luften: Under den gigantiske bombeoffensiven som i den senere tid har vært rettet mot de tyske byene bak fronten i vest, har omtalen av den strategiske luftkrigen naturlig kommet i forgrunnen, mens vi har hatt litt for å glede oss og oppslittende kamp om dag og natt føres over kampområdet av de taktiske flystyrker. Dette våpen spiller en avgjørende rolle under operasjonene, og det er ikke så resultat som oppnås, spesielt under innsatsen mot fiendens kommunikasjonslinjer. Allierte jagere og jagerbombere i vest ødela således i september foruten 673 tanks, 12 400 kjøretøyer, 1400 lokomotiver og 8000 godsvogner, i siste uke ble 188 lokomotiver, 2000 godsvogner og 700 motorkjøretøyer satt ut av spillet. Tapene har vært så følelige at tyskerne er blitt tvunget til å plassere en stor del av sitt antiluftskytts langs jernbanelinjene, likest de har måttet gå til omfattende kamuflasje av lokomotivene.

Under kampene har engelskemannene og amerikanerne hatt store styrker jagere og lette bombefly svevende over kampområdet for å disse på kort varsel fra marktroppene skulle kunne settes inn mot spesielle mål, f.eks. mot fiendtlige konstellinger, bunkers, tanks o.l. De all. flyverne har på den måten ofte kunnet utføre de ønskede oppdrag på et par minutter og deres støtte til marktroppene er dermed blitt ennå mer effektiv.

Mens det har tatt de vest-allierte temmelig lang tid å utvikle et taktisk flyvåpen, har russerne helt fra krigens begynnelse forstatt å utnytte flyet som direkte deltaker i kampene på bakken. Russerne har også (leislike delvis tvunget av nødvendighet) lagt hovedvekten på oppbyggingen av sitt taktiske flyvåpen. Most kjent er de russiske flytyper er således Stomovik kampflyet. I denne uken ble de tyske rapportor om et "luftnett" som sovjetrusserne søker å legge over de østpreussiske kampområder og nevner videre at det ikke er en time hverken natt eller dag da ikke sverner av fiendtlige fly kreiser over de tyske frontområder i øst.

Under den russiske framrykning på Balkan og i Ungarn har vi kunnet fakte et verdifullt samarbeid mellom de allierte. I det russernes operasjoner under hele felttoget har vært støttet av en stort anlagt anglo-amerikansk bombeoffensiv fra Italia. De vest-allierte flyveres hovedoppgave har vært å øskjære tyskernes retrettlinjer og forhindre forsyninger i å komme fram gjennom Sør-Tyskland og Østerrrike. Vi husker de tallrike angrep mot trafikksentrene Skoplja, Nisj, Beograd, Bucuresti, Ploesti, Debrecen, Budapest, Wien og München. I denne uken berettet B.B.C. om hvorledes RAFs store minuttlagere i tiden april-august får læsle den tyske trafikk på Donau. Flodskipene har rapportert at trafikken mellom Bucuresti og Bratislava ble redusert med 80%. Den tyske overkommando overtok administrasjonen av Donau-trafikken og forsøkte minesveiping både med båter og fra fly, men til liten nytte. Vrak av tankbåter, prammer og sløpbåter fylte elveløpet, og under forvirringen rømte flodmannskapene tross alle Gestapos trussler.

Ukens statistikk: Okt. 19. Mosquito nattangrep mot Hannover og Mannheim, 1 fly savnes. Over 1000 tunge aa. bombefly + 750 jagere angriper allierte mål i Mainz-Ludwigshafen-Mannheim-området, ingen tysk jagermotstand, 11 b. + 11 j. savnes. Okt. 20. Over 1000 tunge br. bombefly med natt-jager eskorte retter kraftig nattangrep mot Stuttgart og Nürnberg, Wiesbad en også angrepet, 9 tyske jagere skutt ned, 9 b. savnes. All. fly spronger Dteuse-dammen øst for Nancy og setter 4 byer under vann. Stor aktivitet av all. jagere og jagerbombere over Rhinland, 15 lokomotiver og 200 jernbano-vogner ødelagt. Av 36 tyske jagere over Köln 10 skutt ned. Fra Italia angriper aa. bombefly mål i Bayern, oljeanlegg i Regensburg & Bruck og Industrieanlegg i Wienodstraktet. Torpedoførende russiske fly senker 5 tyske trippetransportskip i Østersjøen. Russ. fly angriper tysk konvoi i Verangerfjorden, 15 skip hvorev 1 destroyer senket, 14 tyske fly skutt ned. Fra hangarskip legger br. fly mine på Norskakysten, for første gang blir han-

garskip benyttet for dette formål. Okt. 21. 100-vis av br. jagere støtter den all. framrykning i Holland hvor også norske flygere deltar. 500 all. jagere og jagerbombere brøyter vei for amerikanerne n.ø. for Jachen, betydelige tyske jagerstyrker opp hvorev 21 skutt ned, all. tap: 3 maskiner. I Italia ødeligger all. fly 10 broer over Po og tunge aa. bombefly bombarderer Jernbanelinjen Budapest-Wien og trafikknett i Jugoslavia. Mosquitoes og Beaufighters skyter i brann 2 tyske forsyningskip i Haugesund, kraftig flak, 1 maskin savnes. Br. fly angriper Nicobarøyene i det Indiske Hav. Okt. 22. 1100 tunge aa. bombefly + 750 jagere angriper uten tap Hannover, Braunschweig, Münster og Hamm. Store styrker br. bombefly med jager eskorte angriper uten tap Innlandshavnen Hous i Rhinland. Stor aktivitet av all. jagere og jagerbombere over Holland. Typhoonmaskiner øskjærer Jernbanen Arnhem-Zuidersjøen. Fra England angriper Mosquitoes flyplass ved Innsbruck. Liten jep. flymotstand under operasjonene ved Leyte, aa. luftvåpen øskjærer effektivt de japanske tilførsels. Okt. 23. RAF bomber om natten Hamburg og mål i Vest-Tyskland, også minuttlagging. Ingen tap. Lancasters angriper tunge tyske konstellinger på Malcharen, etter angrepet bare en konstellering i virksomhet. Br. fly skader to lastaskip og to eskortefartøyer utenfor Norskakysten. Fra Italia angriper tunge aa. bombere München, Regensburg og Augsburg. Okt. 24. Over 1000 tunge br. bombere retter kraftig nattangrep mot Essen (bombevekt 4500 tonn), heftig flak og en del jagermotstand. Berlin også angrepet, nettons tap 8 maskiner, 400 aa. j. og j. beskyter 150 tyske lokomotiver og ødeligger 400 godsvogner, 18 maskiner savnes, 1 tysk fly viste seg og ble skutt ned. Okt. 25. Br. fly angriper om natten Hannover og Vest-Tyskland, minuttlagging bl.a. Oslofjorden, ingen tap etter nattens operasjoner.

- 0 -

Studie i tysk kultur.

Russene har foretatt inngående undersøkelser av tyske krigsinger samtalltet og tenkesett. Her gir vi en smakebit på de resultater undersøkelsene har bragt for dagen. De er tatt inn ikke for å latterliggjøre den tyske ungdom, men for å vise hvor komplisert det tyske problem er.

Alder	Yrke	Hvor er Goethe?	Hvor er Beethoven?	Hva hendte i 1789?	Hvor er den største tyske dikter?
18	SS-mann	Vet ikke	Altid hørt tale om ham.	Paris ble erobret.	Kolbenheyer.
21	Fotograf	Vet ikke	Berømt pianist	Vet ikke	Hitler.
18	SS-mann	Tysk fører.	Tysk banebryter	Tyskland ble erobret av fransk mennene.	Hitler.
19	cellulosemann	Statsmann	Radiodirigant	Stor krig	Hoffmann
18	partimann	Dramatiker	Radiokomponist	Intet.	Rosenberg.
37	gartner	Venn av Schiller	Berømt komponist.	Europisk revolte	Schiller.
26	kommunal funksjo.	Nazistisk politiker	Vet ikke	Vet ikke	Hitler
19	kontorist.	Bokforlegger.	Preussisk musiker	Vet ikke	Hitler og Goebbels.
24	maskinist.	kulelagger	Vet ikke.	Vet ikke.	Hess.
21	Kontorist.	Geuleiter.	Filosof	Middelaldren slutt.	Hitler

- 0 -

Svartebørsen i Frankrike har sett sine beste dager. Tilførselen av levnetsmidler har alt overskredet minimumskvantiteten 4.000 tonn pr. dag. Dette har kunnet skje fordi transportmidlene er blitt rasjonelt søordnet. Prisnoteringen på sølv som for noen måneder siden var 500 franc pr. kilo er nå presset ned i under 200 franc.

Ifølge den greske professor Angelopoulos er alle greske partier enige i ett spørsmål, det amerikanske, 90% av befolkningen er republikanere.

... til det etterkrigs-politikken.

Etter som krigen nærmer seg sin avslutning - og befrielsen av Norge står for døren - vil en rent politisk debatt høyst sannsynlig mer og mer fylle spaltene i våre fri aviser. Det er et gledelig tegn fordi det tyder på fast vilje til å løse de problemer etterkrigstiden vil stille oss overfor. Mange spørsmål bør også trekkes fram før freden kommer og gjensidighetsarbeidet begynner. "Kronikken" vil likevel bare i begrenset utstrekning ta del i en detaljert politisk debatt. Dette skyldes på ingen måte ønsket om i en falsk enighets navn å se bort fra eventuelle meningsforskjelligheter. Men mange forhold og situasjoner vil være vanskelig å bringe fullstendig på det rene før krigen er slutt, og en behandling av dem vil tatt for seg mot kravet om saklighet. Etter vår mening bør den fri presse også være forsiktig med å angripe både personer og politiske retninger, så lange diskusjonen ikke er fri, og de angrepene ikke har mulig horisont for å ta til gjemmel. Rent eksempelvis kan man tenke på spørsmålet om det "sittende" Storting bør innkalles på nytt etter krigen eller ikke. Herom vil meningene sannsynligvis være delte. Men hverken konservative eller rettslige side eller de problemer som måtte hefte ved Stortingets opphevelse og under krigen kan komme i det riktige lys for krigen er til ende og alle aktstykker kan offentliggjøres. Så lenge okkupasjonen varer, vil det heller ikke være nødvendig å ta opp en diskusjon om f. eks. dette emne. "Kronikkens oppgave" på stort sett være å bringe sine lesere de tilgjengelige fakta. Den enkelte får selv vurdere disse fakta og trekke sine slutninger.

Noen alminnelige politiske betraktninger tror vi likevel kan forsvare sin plass.

1.) Før krigen hørte man ikke så rent sjelden uttalelser som: "Jeg har aldri hatt tid og interesse å avse for politikk". Slike ord virker underlig foreldede idag. 4 1/2 års kamp mot de nazistiske undertrykkere har gjort det klart at liv og politikk på mange måter er uløselig forbundet med hverandre. Nå skjønner vi hva f. eks. demokratiet betyr for oss, selv om det er en del som fortsatt har en viss skepsis. Begrunnelsen for denne mangel på interesse for offentlige anliggender er ofte: Det spiller ingen rolle hva vi mener likevel. Byråkratene å åpen kursen".

Vårt demokrati har rappet fullkomment, men fungerte antagelig bedre enn styret i de fleste andre land. Hvis avstanden ble for stor mellom folk og styre, hvis det forekom antydning til byråkrati, må det for en del ha hatt sin grunn i et folkeopinionen ikke var våken nok. Skylden ligger bl.a. hos dem som trakk seg vekk fra det offentlige livet. Den som ikke vil ha noe med politikk å gjøre - som ikke vil ta sin del av ansvaret - har heller ingen rett til å kritisere.

Dette betyr på ingen måte at vi alle skal være aktive politikere, men vi skal danne en mest mulig våken og orientert opinion, som prøver å hindre eventuelle utglidninger i vårt demokrati, som setter yrkespolitikere på plass. Vi har sett så mange utenlandske eksempler på hvor farlig det er at opinionen dør av i ly av de "ufølelige" politiske lederne, at det må være et krav til alle å følge best mulig med i utviklingen. I mer direkte og hyppig kontakt med statens virksomhet kan det kanskje komme ved at det gjennom endringer i den konstitusjonelle praksis gjøres bruk av - konsultative - folkeavstemninger.

2.) Noen sier: "Denne krigen må da ha lært oss en ting, å være enige om, hvis de dermed uttrykker håpet om et ettparti-system etter krigen - eller noe i den retning - slutter vi ikke opp om uttalelsen. Forskjellige partier er vil det alltid være - hvis man ikke holder dem nede med tvang - og på mange måter er dette forholdet en betingelse for samfunnets framgang. Men hvis de mener at fellesfølelsen er vokst under denne krigen, hvis de håper at vi for fremtiden kan holde meningsforskjellen innen visse rammer, prøv et av at vi alle først og fremst har samfunnets vel for øye, da er vi enige om at vi har vel lært oss ikke å krangle for meget om bagateller, men å samarbeide etter hverandre og konsentrere kreftene om de store oppgavene. Vi må lettere enn før vurdere de forskjellige detaljers betydning i det

store politiske bildet.

Viktig er det at det politiske livet blir regulert av visse spilleregler, som alle overholder. Alle bør gå inn for den mest mulig ronslige og saklige valgpropaganda og diskusjon, det bør ikke tas politiske hensyn ved ansettelse, skjønnerettsavgjørelser osv. Pressen må ikke forfalske fakta eller arbeide med et "utvalg" av fakta for å tilpasse virkeligheten til partiets syn. Avisene bør skille mellom fakta og kommentarer og ikke utgi sine vurderinger for mer enn de er. Mot dette har det vært syndet meget før krigen. Eksempelvis kan forføres, men hovedsynspunktet vårt er: Alle er nest likt med at de politiske partiene bare bruker fullt ut hederlige metoder. Ved skitten valgpropaganda f. eks. med rent personlige angrep kan man kanskje ådelogge litt for motparten; men i lengden ådelogger man også for samfunnet og for seg selv. Griper ett parti til tvilsomme metoder, vil nemlig de andre partier lett slå inn på samme vei.

For å sikre den rette samtidighet og framdrift i vårt demokrati er det ikke bare nødvendig at man følger våkent med i det politiske livet, men også at man lar alle hendelser og foreteelser virke inn sitt standpunkt, som bør revideres kritisk med jevne mellomrom. Det er ikke beundringsverdig å ha en klippefast, dogmatisk overbevisning som ikke lar plass for tolkning og forståelse for andres syn. Det er for meget dum sikkerhet i politikken, intet politisk syn kan je vitenskapelig bevises. Da det er riktig eller ikke avhenger av målet man har satt seg. Et parti kan selvfølgelig vanskelig arbeide seg fram uten streng disiplin hos medlemmene, men partiene skulle ikke behøve å binde sine tilhengers syn i så stor utstrekning som tidligere når det gjelder hovedsakelig ikke-politiske spørsmål, f. eks. diktergaster. Vindfull impuls kan vel også hentes fra det amerikanske system uten skarpt avgrensede partiskiller.

Ett er iallfall sikkert: en framgangsrik og fruktbar utvikling er sikret hvis de politiske partier går inn for et tillitsfullt og åpent samarbeid.

Hvordan svenskene behandler våre quislinger.

Når en norsk flyktning er kommet over til Sverige, avgjør myndighetene først om han er quisling eller ikke. På dette punktet - som på alle andre - er det et vennskapelig samarbeid mellom de svenske myndighetene og det norske flyktningekontoret. Det er klart at svenskene må forbeholde seg prøvesaken i siste instans, men i praksis foretar de norske organer selv den nødvendige politiske gruppering av flyktningene. De kjenner den beste. En quisling-flyktning får ikke norsk flyktning-pass, men i stedet svensk "fralingspass". Men dette pass-spørsmålet er bare en legitimasjons sak som intet har å gjøre med den egentlige "sortering" av flyktningene. Det er det neste problem. Nordmennene har sitt eget rettskontor som avgjør om pass skal regnes og behandles som nordmenn og hvem som skal få etiketten quisling. Quislingene deles opp i tre kategorier: Den første gruppen omfatter dem som i en viss utstrekning har sin bevegelsesfrihet begrenset og stilles under politioversikt. Ofte blir de henvist til et bestemt distrikt hvor de må oppholde seg. De bør like som andre flyktninger sørge for seg selv og forsøke sitt utkomme, men ikke ta arbeid i krigsviktige industrier. Den andre gruppen omfatter de mer usikre tilfellene, personer som har vært mer engasjert i quislingregimet uten derfor å være så kompromittert som den tredje gruppen. Det må undersøkes individuelt om de skal inntas individuelt om de skal inntas eller ikke. De som besitter internort, blir sendt til lejren i Helsingborg i Helsingland. Det er klart at de svenske myndigheter også må uttale seg i så tilfelle. Til den tredje gruppen hører de mer kompromitterte nazistene som internoreres i den nevnte lejren til krigens slutt. I Helsingborg siden mars 1943, derav 436 nordmenn og 97 danskere. F. t. utgjør leirans klientel 171 personer. Mellom 700 og 800 flyktninger har ikke fått norsk pass, men av dem er ikke så mange N.S.-medlemmer. Utgjør en hel skala fra relativt milde tilfeller til de grovere kriminelle. Når krigen er slutt vil Sverige utlevere dem til de norske myndigheter.

Holland i hardt vær.

De alliertes dristige forsøk på en lynmarsj framrykning nordover gjennom Holland for på den ene side å avskjære retrettmulighetene for de tyske tropper i Vestholland og på den annen side å omgå Siegfriedlinjen i nord, ved å deportere hollandske krigsfanger og studenter til Tyskland, men mange ville - dersom det hadde lyktes - ha åpnet veien inn til hjertet av Tyskland og dermed kanskje ført til et snarlig tysk sammenbrudd. Demåst ville Hollands skjebne blitt en helt annen. Slik som frontstillingen er i Holland nå, er landet forholdsvis lett å forsvare, kanskje mest fordi det er så lett å ådelogge. Kystlandets lave beliggenhet, det uhyre kompliserte kanalsystem og rikdommen på flere elver og demninger gjør det mulig å legge store deler av landet under vann. I september år ble havvannet sluppet inn over hele det vestlige Holland til linjen Amsterdam - Breda, hvorved det rikeste jordbruksarealet ble ådelagt for en lang årrekke framover. Store oversvømmelser er også forårsaket av omfattende bombeangrep mot elvedemninger inne i landet. Oversvømmelses-skadevirkning er enorm også p.g.a. at Holland har en forholdsvis stor folketetthet (ca. 40 ganger så stor som i Norge).

Likvel vil vel sprengvirkningen av de forskjellige våpenarter komme til å sette de dypste og varigste merker i Hollands jord, når de allierte arméer nå setter seg i bevegelse for å bane seg vei gjennom de tyske forsvarstillinger. Den hollandske sivilbefolkning får også i full utstrekning kjenne hardheten av dette oppgjør. Den tyske terror er ytterligere steget under den nåværende beleiringstilstand, og situasjonen skal være helt prekær, hvilket for en stor del skyldes oversvømmelsene og tvangs- og sveringene som skal omfatte millioner hollendere. En rapport fra Holland sluttet med at "nåden blandt hollenderne nå har nådd slikt omfang at forholdene er ulidelige."

Man hører lite om organisert motstand fra den hollandske befolknings side under den pågående befrielse av landet. Har det da manglet hjemlige organiserte militær- og sabotasje-grupper i Holland? - Selvsagt er det ikke tilfelle. Holland har sin heimelige militærorganisasjon, som i denne tiden har mottatt og mottar sine instruksjoner fra den allierte overkommando gjennom sin sjef prins Bernhard. Signalet til motstand fikk den innenlandske militærorganisasjonen den 13. september da general Dempseys armé rykket inn over den hollandske grense. Denne dag fød prins Bernhards parole: Tiden er inne. - Et par dager senere ble denne parole kraftig understøttet av en appell fra general Eisenhower som samtidig advarte sivilbefolkningen om å gå til uorganiserte aksjoner. Da general Brereton's tropper ble landsett fra luften gav den hollandske regjering ordre om alminnelig jorbane-streik, koste hva det koste ville.

Det kommer svært få meldinger som kan gi et inntrykk av hvor omfattende og vellykket sabotasje bak de tyske linjer i virkeligheten er. Noen og entlig partisankrig synes det ikke under noen omstendighet å kunne bli tale om. I det flate hollandske landskap vil lett bevåpnete friskarere stå helt maktesløse overfor pansrede tyske avdelinger.

Den hollandske innsats i krigen har fått gjort seg mer gjellende utenfor landet, idet hollandske stridskrefter har deltatt på de fleste krigs- og skuesplassene rundt om i verden sammen med de andre allierte tropper. I England har de skapt en liten armé og deres luftstridskrefter har deltatt i raidene mot Tyskland. Størst betydning har Hollands krigsflåte som idag teller 60 skip med 7000 manns besetning, og handelsflåten som med sine 480 skip (ca. 2,250,000 tonn) bragte et betydelig tilskudd til den allierte handelstonnasje. Det er særlig i hollandsk Ost-India at deres militære be-drifter har vært framrakende. Tapene til sjøss har vært store, idet 40% av tonnasjen er gått tapt og 2,900 sjømenn mistet livet.

Men om det hollandske morland ikke har måttet å rise særlig stor motstand mot den så enormt overlegne fiende, så har den "passive" motstand vært så meget større. Den hollandske motstandsbevegelse er i høyere grad enn i de fleste andre land domnert av de intellektuelle, med en motstand front, kirkefront, juristfront osv. Bemerkelsesverdig er også universitetenes og studentenes store innsats, noe som tidlig satte sitt preg på

motstandsbevegelsen. Det gjaldt protester mot Jødeforfølgelsene, noe som førte til at universitetene i Leyden og Delft ble stengt. Aksjonen hadde en tilsvarende virkning på den indre hollandske front som høyesteretts-tillbake-treden her i landet. Tyskerne prøvde å komme motstandsbevegelsen til livs kom seg unna, og dannet senere kjernen i Hollands underjordiske organisasjoner. Tallet på henrettelser av hollandske patrioter pr. måned skal være kommet opp i over 200 i 1944. 430,000 hollendere er deportert til Tyskland. Av landets 180,000 jøder ble 140,000 sendt til Polen, mens resten er kommet seg unna. 120,000 hollendere er sendt som kolonisasatører til Øst-Indien, og herav skal bare knappe 60% være i live.

I Holland skal det ha funnet sted en politisk venstreforskyvning i kjøpet av de år okkupasjonen har vært. Den hollandske eksil-regjering i London slo derimot å ha bevart et preg av den konservative som behersket hollandsk politikk før krigen. På visse hold er den blitt mistenkt for å være imperialistisk og reaksjonær i sin utenrikspolitikk. Den hollandske utenriksminister van Kieffens har fremsatt forslag om at Holland som kompensasjon for de oversvømte provinser må få en del av Buhrområdet. Begrunnelsen er den at Holland, som har latt en stor del av sitt rikeste jordbruksareal allers ikke vil være istand til å brodfø seg. På den hollandske hjemmefront har men imidlertid reist opposisjon mot en slik annekasjon som enten vil føre en tysk minoritet innenfor Hollands grenser eller medføre en veldig folkeforflytning, noe som man er prinsipielt imot.

Også på et annet punkt er det kommet til meningsforskjell mellom hollenderne, nemlig når det gjelder tiden under og like etter befrielsen. Flertallet i den hollandske regjering mener at det må rå en viss form for "beleiringstilstand" også en tid etter befrielsen, hvilket innebærer at det ikke skal foretas noen øyeblikkelig regjeringsforandring og at det politiske liv ikke skal få utfolde seg helt fritt med en gang, et kommunestyre skal innsettes av de centrale myndigheter osv. Den hollandske justisminister Angeren hevdet imidlertid at man så fort som mulig skulle innføre "normal" tilstand. Dette førte i mai år til ministerskifte idet det ble utnevnt en ny justisminister, Heyvon Goedhardt, som nettopp var kommet hjem fra. Han hevdet at den hollandske hjemmefronten hadde samme oppfatning som regjeringens flertallet.

Hjemmefronten forfattet like før invasjonen et manifest som ble offentliggjort i de to ledende hollandske "illegale" aviser: "Vrij Nederland" og "Het Parool". Manifestet var delt opp i tre avdelinger: motstanden mot tyskerne, overgangsperioden og framtiden. Den første avdeling påla det hollandske folk plikt til å støtte den underjordiske arméen og sabotørene, samtidig som all svartøbers som ikke ubetinget fremmet befolkningens kamp mot

I den andre avdelingen om overgangsperioden kreves det absolutt lydighet overfor regjeringen og de ordre som kommer fra den allierte overkommandoen. Alle forrædere og samarbeidsmenn skal straffes strengt, men det tas absolutt avstand fra "de lange knivers natt". Enhver form for militærdiktatur avvises, og beleiringstilstanden, som nødvendigvis må erklæres, må ikke vare on

og lengre enn nødvendig. Når det gjelder framtiden erklæres det at det ikke er tilstrekkelig å vende tilbake til forholdene før 10. mai 1940. Nasjonens befrielse må også innebære en radikal fornyelse av det politiske, sosiale og økonomiske liv. Både arbeidere og forbrukere må i framtiden være representert i ledelsen av industrielle foretagender. De liberal-kapitalistiske produksjonsmetodene garanterer ikke lengre individenes sosiale sikkerhet. De bør derfor østat-tes av et system av nasjonal og internasjonal kontroll som hindrer produksjon i rent fortjenst-øyemed. Manifestet understreker videre nødvendigheten av et utvidet trykkesystem, større arbeid for folkeopplysningen, like utdannelsesmuligheter for alle, likestilling mellom jordbruks- og industriarbeid-ere o.s.v. Det kreves også at dronning Wilhelminas løfte om kolonienes likestilling skal innfris. Den tankemåte og de prinsipper som framgår av manifestet synes å gi et ganske godt bilde av den politiske status i Holland etter over 4 års kamp. (Opplysningene er hentet fra Håndslag).

Den engelske regjeringens hvitbok om demobiliseringen, som ble offentlig gjort i slutten av september i år, behandler særlig tiden mellom Tysklands og Japans nederlag. Allt klart signalet kan ikke gis før også Japan er besejret, og inntil det er skjedd vil de militære behov sette sitt preg på situasjonen.

I denne midlertidige perioden vil demobiliseringen berøre to grupper av personer som er kalt ut til krigstjeneste. Klasse A består av menn som får trekke i sivil p.g.a. alder eller tjenestelengde. Klasse B, som vil bli meget liten i sammenlikning med A, skal bestå av menn som trengs for viktig gjenoppbygningsarbeid. Alder og tjenestelengde vil bli sammenliknet på den måten at 2 måneders tjeneste tilknyttes med 1 år i alder. En 22-åring med 4 års tjeneste bak seg, kommer altså i samme demobiliseringsgruppe som en 40-åring med ett års tjeneste. Mennene i klasse A vil få minst 8 ukers full lønn; matpenger og familieføring, hvis de ikke kan vende tilbake til sine gamle jobber, vil myndighetene være dem hjelpeløse med å finne arbeid. Det er berettigede til å velge det arbeid de har mest lyst på, hvis mulig. Mennene i klasse B, særlig bygningsarbeidere, vil bli anderledes behandlet. De vil bare få 3 ukers full lønn og vil fortsette mulig bli dirigert over i det arbeid som venter på dem. Særlig er boligmengelen blitt overhengende. - Kvinner vil bli avmønstret etter samme system, bortsett fra å gifte kvinner vil få fortrinnsrett.

- 0 -

Ifølge Svensk-norsk pressetjeneste befinner over 17 000 nordmenn seg for tiden i tysk fangenskap. Bare i de siste ukene er over 1500 nordmenn blitt fengslet, for det meste som gissler. Særlig Trondheim, Drammen og flere nordnorske byer har vært hjemsøkt. Over halvparten av de fengslode - 9000 - er deportert til Tyskland og enbragt i forskjellige konsentrasjonsleire, tukthus og fengsler. Av de norske fangene som er igjen i Norge sitter over 4000 på Grini. Fangetallet der er steget betydelig i den siste tiden, bl.a. fordi fangene i Fallsta konsentrasjonsleir i Trøndelag er blitt overført dit. Sammenlagt har omtrent 15 000 nordmenn passert Grini. Man frykter nye transporter til Tyskland. Hjemmefronten vil imidlertid bruke alle de midler den har til sin rådighet for å hindre det.

- 0 -

Om flukten fra AT

skriver "Hulltetningen" bl.a.: 15. mars i år sendte Hjemmefrontens Ledelse ut det første opprop om streik mot AT. Faren for at AT-guttene ville bli tvangsobilisert av tyskerne var nemlig overhengende. Sammen med en klarlegging av dette forhold gikk aksjoner mot registreringskontorer, hvor ruller og arkiver ble sprunget og brønt etc. Bakthavene gikk til desperato motangrep endog skyting, men for hjemmefronten ble resultatet likevel godt i enkelte strøk som Øvre Telemark og Hallingdal var streiken nesten 100% ig og også i Oslo og andre steder var streiken meget effektiv. Stort sett synes streikerepresentanten å ha ligget på 25-30. - Så kom registreringen av de 3 årsklasser. De 21-22 og 23-åringene slo mobiliseringsforsøket til jorden begynte også flukten fra AT for alvor.

Etterhvert kom det så mange både av AT-befal og menneskap over til Sverige at en har fått et klart bilde av tilstanden i AT-leirane. Det ble delt ut våpen i leirane - det ble sagt til vekthold - og flere sveitser ble sendt til tysk veiarbeid i Nordnorge. De siste illusjoner forsvant. Det kan nå trygt sies at det som er igjen av befall i AT, enten er quislinger eller feige krypt som ikke er istand til å manne seg opp til en avgjørelse. Og er det noen gutter igjen, så det tilskrives ung alder eller redde foreldre.

Det er et åpent spørsmål om vintersveitene vil bli kalt inn i år. Nazi-organisasjonen AT er i et hvert tilfelle ferdig. Hjemmefronten har knekket den uten å bruke våpenmakt. Erfaringene fra AT-kampen i 1944 bærer bud til oss alle. Vi har nemlig ikke bare oppridd å ødelegge organisasjonen AT, men også å tvinge naziledelsen til å avstå fra å bruke AT som arbeidskraft for fienden, og som brokkstøt for sine politiske planer. Våre tap under kampen har vært minimale. Det nytter å gjøre motstand!

I og med at de allierte tropper har rykket inn over tysk område og Aachen er blitt erobret, har ANGOT under general Eisenhower's ledelse begynt sin kjerneoppgave i Tyskland - og etterhvert som den allierte framgang skrider frem vil allierte allitærforvaltninger bli opprettet i alle okkuperte distrikter for å utøve den øverste myndighet i alle grener av det offentlige liv. En total utrensning av nazismen vil straks bli påbegynt. Alle medlemmer av partiet skal fjernes fra offentlige stillinger og administrasjonen ligge i hendene på allierte offiserer og tyskere med nazifri fortid. Det er innlysende at en slik administrasjon er påkrevet i krigssonen og hvis oppgaven blir klokt løst, kan den være tyskernes første skritt tilbake til normale forhold. En meget vanskeligere situasjon oppstår når hele landet er okkupert og de tre allierte stormakter skal sette opp en felles administrasjon i Berlin. Det synes som om de er innstilt på å forsøke å administrere Tyskland uten samarbeid med noe sentralt tysk styre, på samme vis som tyskerne har styrt Polen under krigen, nemlig som et generalguvernament.

Tyskland skal deles opp i tre soner: den engelske sone i de nordligste distrikter, den amerikanske i de sydlige, mens den østlige og største sone skal administreres av Russland. Vil de tre soner bli styrt etter de samme linjer? Vil det bli handlet etter en felles plan for å møte den økonomiske krise i Tyskland som kommer til å anta svære dimensjoner så snart den tyske krigsøkonomi er brutt sammen? Betyr mangelen på en sentral tysk ledelse at man har tenkt seg en oppdeling av Tyskland, - og hvorledes vil det virke når okkupasjonen en gang skal være opp? - De allierte har ikke noen lett oppgave foran seg fordi den tyske naziledelse har begynt en systematisk utryddelse av de tyske politikere som kunne tenkes å være villige til å samarbeide med de allierte. Nazistene har forsett aksjoner mot konsentrasjonsleirane, som har kostet kjente politikere livet. Verden skal få vite at det ikke kommer til å finnes noen Badoglio eller Komoni i Tyskland. Dersom ANGOT gjør Tyskland til et forrøst og herreløst folk uten noen form for samlet forfatning, vil det nok virke som en slags undergang for tyskerne etter de statsidolær som er blitt innprentet dem. Kanskje er det dette som må til. Kanskje må det tyske folk symbolsk dø ut før så etter en periode av demokratisk opplæring å finne nye former og veier for sin selvstendige eksistens. Mulighetene for noe slags fruktbringende samarbeid med eventuelle demokratiske grupper innen Tyskland synes iallfall små.

- 0 -

Det blir fremdeles klaget over at folk er for sløyvete i munnen, at de ikke kan holde kjøft. Husk at Gestapo har norske agenter overalt, som ser ut som du og jeg. Husk at en uforsettlig ytring - på en trikk, et gategjørne eller i en treppeoppgang - som Gestapo snapper opp, kan bety at en eller flere norske patrioter blir fengslet, pint kanskje skutt. De er det din skyld. Du er ansvarlig. Hvis du sløyver med det du vet, er du like farlig som en angiver, ja farligere fordi det er lettere å gardere seg mot Gestapos håndlangere. Vik heller ikke tilbake fra å påtale andres uforsettighet. Det er ubehagelig, men meget står på spill.

I hjemmefrontens egen interesse bør du vite minst mulig. Du kan være så taus og forsiktig du være vil. Et Gestapo-forhør kan kanskje få deg til å snakke. Hvis du vet for meget, betyr det i beste fall at andre unødig må gå i dekning hvis du blir tatt. Verdfullt arbeid stanser opp. Hvis du tilfeldig kommer "opp i noe", så glem det, si aldri til noen hva du får din "illegale" avis, vær ikke nysgjerrig. Det ikke din vitsen med din beste venn engang, kanskje han er en sløyv eller kanskje han blir arrestert.

Du synes kanskje ikke du får gjort noen innsats på hjemmefronten. Vi minst mulig og hold kjøft med det du vet - da gjør du en innsats. Ellers skal du alltid spørre deg selv: Hva kreves det av meg som soldat på hjemmefronten? Dære store almen søker kan løses gjennom parole.

- 0 -

Befrielsen

av vårt land er begynt. Etter 4 års okkupasjon er Kirkenes blitt befridd av russiske styrker, som trenger videre vestover. I den anledning har kong Håkon og statsminister Nygårdsvold holdt taler. Hans Majestet ytret bl.a.: "Min regjering traff for en tid siden med mitt bifall avtale med den sovjetrussiske regjering om et samarbeid for det tilfelle at krigssituasjonen skulle utvikle seg derhen at sovjetrussiske stridskrefter kom til å opptre på norsk territorium. Denne situasjon foreligger nå. Sovjetrussiske stridskrefter er kommet til Norge for å kjempe mot den felles fiende. Det er meg en særlig glede å kunne meddele at norske styrker vil ta del i operasjonene sammen med de sovjetrussiske tropper og således etter kjempe på norsk jord. Sovjetsamveldet ble likesom Norge angrepet av Tyskland, og det er som våre allierte at de sovjetrussiske styrker kommer til Norge. Vår avtale med Sovjet-Samveldet går ut på at etter hvert som situasjonen tillater det, vil norsk administrasjon igjen tre i virksomhet i sitt fulle omfang. Avtalen fastsetter envidere at sivile norske embetsmenn utpekt av min regjering vil samarbeide med de russiske befalingsmenn for å lette de militære operasjoner og overgangen til hel norsk administrasjon...."

Statsministeren sluttet sin tale slik: "Jeg vil understreke appellen (kong Håkons) om at de allierte sovjet-russiske avdelinger må få all mulig støtte, og jeg vet at dette vil skje. I forståelse med den sovjetrussiske regjering har den norske regjering tatt de nødvendige skritt for å gjennomføre norsk styre så snart kampene tillater det. De første forsyninger av mat, klær og brønser vil bli bragt fram så snart som mulig. Landsforredere vil bli tatt i forvaring og vil få sin straff. - Når de sovjet-russiske tropper er rykket inn i Øst-Finmark, hilser vi dem velkommen som venner til fullføring av vår felles frihetskamp. Idag som i 1940 står Nord-Norge i første linje. Håle det norske folk som ventar på befrielsens time er med dere. Ved folles kamp og folles ofre vil selten bli sikret."

Vi slutter helt og fullt opp om ordene til Kongen og statsministeren. Russerne som er sterkt engasjert over en veldig front, må ha vanskelig for å avse soldater for frigjøringen av Norge. Desværre disponerer vi ikke over tilstrekkelige styrker til å befri landet vårt selv. Det er ikke noe å skamme seg over. Sjøfolkene våre, flygerne, lærerne, prestene osv., osv. har gjort en stor krigsinnsats. Men småstatene kan nå engang ikke hamle opp med stormaktens dampveislor.

Når og på hvilken måte rosten av vårt land vil bli befridd, er fremdeles ussrt. Når hjemmefronten engang får ordre om å gå til aksjon, vil det føles som en lettelse for mange. De får et ønske oppfylt: å få være med selv, og ikke la andre gjøre alt grovarbeid for seg.

Føren denne siste store styrkeprøven minnes vi - og hyller - alle dem som har vært med på å skape grunnlaget for frigjøringen av Norge, de allierte soldatene som er falt på frontene rundt om i Europa - bl.a. de russerne som stupet på norsk jord idag i kampen for Norge - , de norske sjømennene som gikk ned, flygerne som ikke vandra tilbake, hjemmefrontens pionerene som bukket under. Vi hyller alle dem som Nordahl Griegs ord om Viggo Hansteen passer på:

"Du tok din plass i en forpasts stumme, dødsdømte strid, uten å selv kunne reddes, men for å gi andre tid.

Andre skal engang seire i vepneto, åpne slag.

Men det var de ansømmes offer som lyste før det ble dag."

Vi her mange å minnes: de tusener av nordmenn som sitter i tyske fengsler eller konsentrasjonsleire, Vestfjordfolkene, ofrene for eksplosjonsulykker og bombeangrep etc. etc. Vi tenker kanskje ikke på dem hver time på dagen. Tår det vel ikke. Og det holder så meget at sinnet ikke klør å registrere alt som skjer. I det harde jaget blir altfor meget viktig

og dagligdags. Men det vil vise seg at vi ikke har glemt alle dem som falt og ofret for Norges sak. Helter var - eller er - da vel ikke allsemen. Men frivillig eller ufrivillig har de båret de største byrdene i kampen. Når krigen er slutt skal de - eller deres etterlatte - få all den hjelp de trenger til utdanning osv., - ikke som en nådegave men som en selvfølgelig rett.

- 0 -

Ordre fra den norske forsvarssjef:

Situasjonen er særlig alvorlig på grunn av fiendens aksjoner mot motstandsbevegelsen. Det som skjer nordpå gjør ikke noen forandring i det allmennelige direktiv som er: Unngå åpen kamp. Beker organisasjonene. Dere vil få ordre gjennom kjente kanaler og i kringkastingen når tiden er inne til aksjon i samsvar med den militære situasjon. Vær på vakt mot falske ordre. Følg de ordre om forsiktighet som gis fra Hjemmefrontens Ledelse.

- 0 -

UKEN SOM GIKK (6. okt. - 1. nov.)

Den nordnorske front. Den viktigste begivenhet for oss i uken som gikk er at befrielsen av vårt eget land er begynt ved russernes innrykning i Kirkenesavsnittet. Onsdag 25. okt. satte russerne inn stot mot byen både fra sør, nord og øst (så vidt man kan forstå av de sparsomme meldinger), og alt tyder på at særlig angrepet fra nord kom meget overraskende på tyskerne. Idet norske fiskere her satte de russiske styrker over fjorden. Tyskerne hadde iverksatt ganske omfattende ødelæggelser, men de hadde tydeligvis ikke fått tid på seg til å fullføre arbeidet. Idet russerne tok som bytte materielle i en mengde som svarer til et års forbruk for den tyske "Arme Lapland". Russerne har senere støtt videre fram og tatt bl.a. den meget viktige flyplass ved Kirkenes og en rekke bygder og grønder, bl.a. Jakobsnes, Elvanes, Swanvik, Bjørnevatn, Scholm, Stonga, Vafnes, Lilleboken, Lånkeelv, Anglefjell og Neiden.

Kirkenes er et meget viktig strategisk punkt på Ishavsfronten, det var tyskernes hovedbasis i disse strøk. Hvor raskt den videre frammarsj vil gå, avhenger av mange faktorer, av de to parters styrkeforhold, av føret osv. Men kan vel iallfall vente at tyskerne vil forsøke å føre oppholdende stridar innover langs Varangerfjorden, for å gi styrkene i Vadsø-Vardø-avsnittet tid til å replere på Tana-linjen. Den eneste retrettvei over land som står til rådighet for tyskerne ute på Varanger-halvøya er nemlig kystveien langs fjordens nordside, og med den styrke russerne nå har på sjøen og i luften her oppe og med tyskernes mangel på fartøyer vil den tyske ledelse neppe gjøre noe forsøk på avakuering sjøveien. Ved Tana-linjen kan man vente at tyskerne vil forsøke å organisere et kraftigere forsvar, men meget tyder på at de regner med å måtte oppgi hele Finmark og vil falle tilbake på Lyngen-linjen. Til Skibotn i Lyngen fører den annen hovedvei fra Nordfinland; her er naturforholdene gunstige for forsvar og tyskerne her gjennom lengre tid bygd ut en linje her. Meldinger fra Løskva tyder på at det er konsentrert ganske betydelige russiske styrker på Ishavsfronten, med utrustning for et vinterfelttog, men de her for seg også meget store tyske styrker (100-150 000 mann?), og de mangelfulle kommunikasjoner, de store avstander og værforholdene i disse strøk vinter-tid gjør det ikke umiddelbart sannsynlig at frammarsjen vil bli så rask.

Den norske sivilbefolkning i Finmark kommer i en prekær situasjon da tyskerne hensynsløst ødelegger bobyggelsen bak seg i den utstraktning de får tid til det og jager befolkningen avsted. De det hersker en skrikende mangel på transportmidler både til lands og til sjøss, vil det i mange tilfeller si et folk må gi seg avsted til fots uten å kunne ta med seg mer enn det de står og går i.

Kong Håkon meddele i sin tale torsdag at også norske styrker vil bli